Ազգ
Azg
armenian daily
17 ՅՈՒԼԻՍ 1997 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ #133 (1387)

Ալեքսանդր Լեբեդը առաջարկում է ղարաբաղյան խնդիրը լուծել միջազգային դատարանում

ԲԱՔՈՒ, 16 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանի անվտանգության խորհրդի նախկին քարտուղար Լեբեդը նամակով դիմել է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահներին: Ըստ «Ազատություն» ռադիոկայանի հաղորդման, նամակում ասվում է, թե ղարաբաղյան հիմնախնդիրն անհնար է լուծել՝ հաշվի առնելով միայն մեկ կողմի շահերը: Երբ ամփոփիչ կարգավորման մեջ հաշվի չառնվի հայերի դիրքորոշումը, նրանք չեն ճանաչի այդ որոշումը:

Գեներալի խոսքերով, երբ Ղարաբաղում պատերազմը վերսկսվի, ապա այն, հավանաբար, կներքաշի նաեւ այլ երկրների, մասնավորապես Թուրքիային եւ Ռուսաստանին:

Լեբեդը համոզված է, որ հակամարտության կարգավորման ամենաճիշտ եղանակը միջազգային դատարան դիմելն է:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Հայ-հունական ռազմական համագործակցության նոր փուլ

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Հուլիսի 16-ին ավարտվեց Հունաստանի եւ Հայաստանի հանրապետությունների միջեւ բանակցությունների երկրորդ փուլը: Հիշեցնենք, որ արդեն երկրորդ տարին է, ինչ գործում են երկու երկրների փոխըմբռնման, բարեկամության եւ համագործակցության, ինչպես նաեւ զինվորական գերատեսչությունների համագործակցության համաձայնագրերը: Ուստի Հունաստանի ազգային պաշտպանության նախարար Ակիս Ցոխածոպուլոսի այցը մեր հանրապետություն բնական երեւույթ է, պայմանավորված երկկողմ հարաբերությունների զարգացման տրամաբանությամբ: Հունաստանի արտաքին դիվանագիտությունը ուրույն կերպով այսօր առանձնացրել է մի (որպես միավոր) տարածաշրջան, որը ձգվում է Բալկաններից Անդրկովկաս: Այս տարածքը Հունաստանի աշխարհաքաղաքական հետաքրքրությունների գլխավոր հատվածն է, որում Թուրքիան համարվում է իրավիճակն ապակայունացնող թիվ մեկ գործոն: Հունաստանն այսօր շահագրգռված է տարածաշրջանի կայունությամբ: Այս տեսանկյան ներքո պատահական չէ, որ մեր երկու երկրները բավականաչափ արագորեն են ընդհանուր հայտարար գտել գլխավորապես ռազմական ոլորտում:

Մեկ այլ նրբություն հայ-հունական համագործակցության ասպարեզում: Այսօր, փաստորեն, ՆԱՏՕ-ի անդամ մի երկիր (Հունաստանը), ընդհանուրի է գալիս մեկ այլ սակայն արտաբլոկային կարգավիճակ ունեցող պետության (Հայաստանի) հետ նրանում, որ Հյուսիսատլանտյան միության անդամ մեկ այլ երկիր (Թուրքիան) նշված տարածաշրջանում գլխավոր ապակայունացնող ուժն է: Տվյալ դեպքում, հարցի էությունն այն է, որ Հունաստանը, արդեն ոչ մասնատված, այլ միասնական Եվրոպայի օրոք, համոզված է «նախկին» ՆԱՏՕ-ի «հնացածության» մեջ եւ կողմ է նոր նախաձեռնությունների, որոնցով եւ պետք է փոխել ռազմական այդ դաշինքի ավանդական գործելակերպը: Հունաստանը համոզված է նաեւ, որ այսօր ժամանակն է տարածաշրջանային անվտանգությունը երաշխավորող նոր մարմնի ձեւավորման, որը պետք է գործի նաեւ առանձին ենթատարածքներում:

Տես ► էջ 2

ՄՈՍԿՎԱ

Մարտին Շակումը նախազգուշացրեց՝ Ռուսաստանը կարող է կորցնել նաեւ Հայաստանը

15 ՀՈՒԼԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ռուսաստանում հայտնի քաղաքագետ, «Բարեփոխում» միջազգային հիմնադրամի նախագահ, Ռուսաստանի նախագահի նախկին թեկնածու Մարտին Շակումը «Դելովոյ միր» մոսկովյան պարբերականում հրապարակված իր «Ռուսաստանը շարունակում է պարտություններ կրել Կովկասում» հոդվածում շատ խիստ քննադատեց Ռուսաստանի անդրկովկասյան քաղաքականությունը: «Վերջին օրերի իրադարձությունները, գրում է հեղինակը, ակնառու կերպով ցույց տվեցին, որ կովկասյան քաղաքականության բոլոր 3 ուղղություններում՝ վրացական, հայկական եւ ադրբեջանական, Մոսկվան զիջել է իր դիրքերը: Տեղի տալով նավթային գեներալներին, Ռուսաստանը փաստորեն կորցնում է Կովկասում իր արդյունավետ ներկայությունը առաջիկա տասնամյակների, գուցե նաեւ հարյուրամյակների հեռանկարով»: Մանրամասն վերլուծելով Վրաստանի եւ Չեչնիայի նկատմամբ Ռուսաստանի վերջերս որդեգրած քաղաքականությունը՝ Շակումը նշում է. «Ռուսաստանի հաջորդ լուրջ կորուստը Կովկասում կարող է լինել Հայաստանը»: Հիշեցնելով, որ դեյթոնյան պայմանագրի արդյունքում Ռուսաստանն ի վերջո դուրս մղվեց Բալկաններից, Շակումը կարծիք է հայտնում, թե Ղարաբաղի հարցում համաձայնելով ԱՄՆ-ի եւ Ֆրանսիայի առաջ քաշած համանման տարբերակին, Ռուսաստանը դուրս կմղվի նաեւ Անդրկովկասից: «Այս ծրագիրը, գրում է քաղաքագետը, Ղարաբաղը թողնում է Ադրբեջանի կազմում, ոչ մի իրական երաշխիք չտալով Ղարաբաղի հայերին: Հայաստանը ստիպված կլինի փնտրել նոր հովանավորներ, որոնք կօգնեն նրան մեղմացնել հնարավոր կորուստները Ղարաբաղում», եզրակացնում է Մարտին Շակումը:

Քոչարյան-Ուռնով զրույց տնտեսական համատեղ ծրագրերի շուրջ

Հուլիսի 16-ին վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանն ընդունեց Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպան Անդրեյ Ուռնովին: ՀՀ վարչապետի մամուլի գրասենյակի հաղորդագրության համաձայն, դեսպանը Ռոբերտ Քոչարյանին հանձնեց Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության նախագահ Վիկտոր Չեռնոմիրդինի շնորհակալական ուղերձը՝ Ռուսաստանի Անկախության օրվա շնորհավորանքի կապակցությամբ: Այնուհետեւ զրույցը հիմնականում ընթացավ հայ-ռուսական տնտեսական համագործակցության շուրջ: Մասնավորապես, քննարկվեց էներգետիկ եւ բանկային ոլորտներում իրականացվող համատեղ ծրագրերի ընթացքը: Արծարծվեցին նաեւ Հայաստանում Ռուսական համալսարանի բացմանն առնչվող հարցեր:

Պակիստանը համաձայն է Ղարաբաղը տալ Ադրբեջանին, իսկ Ադրբեջանը՝ Քաշմիրը Պակիստանին

16 ՀՈՒԼԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Երկօրյա այցով այսօր Բաքու ժամանած Պակիստանի արտգործնախարար Գոհար Այուբ Խանը հանդիպեց Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի եւ արտգործնախարար Հասան Հասանովի հետ: Քննարկվել են 2 երկրների համագործակցության հեռանկարները, մասնավորապես, Պակիստանի կողմից Ադրբեջանին տրամադրված 10 մլն դոլար վարկի օգտագործման հարցը: Խոսելով տարածաշրջանային հակամարտությունների մասին Պակիստանի արտգործնախարարը հայտարարեց, որ մշտապես պաշտպանել եւ պաշտպանելու է Ադրբեջանի դիրքորոշումը Ղարաբաղի հարցում: Ադրբեջանական կողմն իր հերթին հավաստիացրեց, որ աջակցում է Պակիստանին Քաշմիրի հարցում:

Վալերի Պուստովոյտենկոն՝ անկախ Ուկրաինայի 6-րդ վարչապետ

16 ՀՈՒԼԻՍ, BBC, RFI: Ուկրաինայի խորհրդարանը վարչապետի պաշտոնում այսօր հաստատեց Վալերի Պուստովոյտենկոյին, որը 6 տարվա անկախության ընթացքում 6-րդ վարչապետն է: 50-ամյա Վալերի Պուստովոյտենկոն, որը վերջին 4 տարում գլխավորում էր նախարարների խորհրդի աշխատակազմը, վարչապետ է նշանակվել նախագահ Լեոնիդ Կուչմայի կողմից, որի նախընտրական արշավը նա կազմակերպել էր 94-ի նախագահական ընտրություններում: Պուստովոյտենկոն այսօր խոստացավ աջակցել մասնավոր հատվածին, կրճատել հարկերը եւ ճնշել «սեւ տնտեսությունը»: Նա խոստացավ նաեւ սկսել աշխատավարձերի վճարումները:

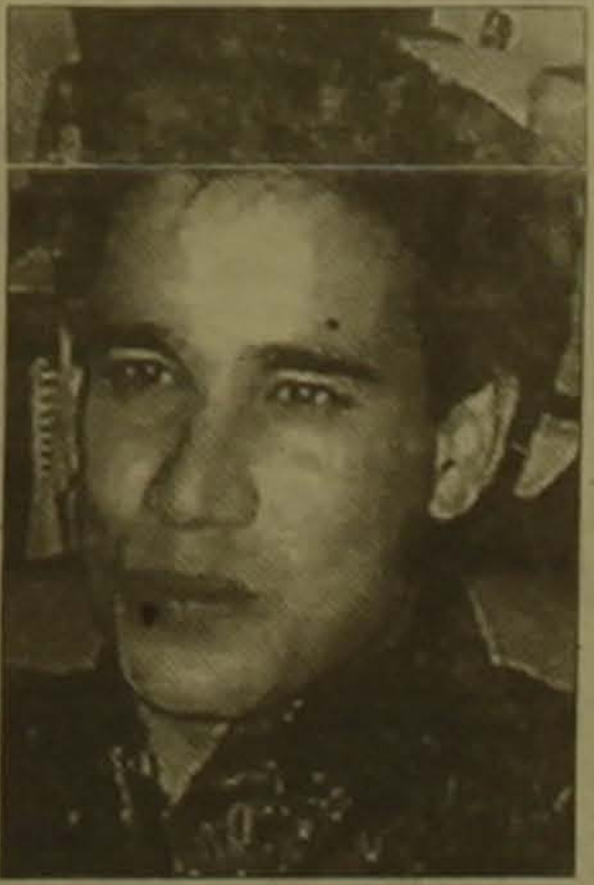

ՌՈՅԹԵՐ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Էնդրյու Ֆիլիպ Կյունենեն: 27-ամյա մոլագար, մարդասպան, արվամոլ: Կասկածվում է նշանավոր մոդելյեր-նկարիչ Ջանի Վերսաչիի սպանության մեջ: ԱՄՆ հետաքննությունների ֆեդերալ բյուրոյի կողմից որոնվող հանցագործների ցուցակում Կյունենենը առաջին տեղում է:

Շեւարդնաձեն ԱՄՆ մեկնեց աբխազական հարցի լուծման ծրագրով

16 ՀՈՒԼԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն այսօր մեկնեց Միացյալ Նահանգներ: Ենթադրվում է, որ նա միջազգային օգնություն կհայցի Աբխազիայի խնդիրը լուծելու նպատակով: Էդուարդ Շեւարդնաձեի խոսնակ Վախթանգ Աբաշիձեն Ինտերֆաքս գործակալությանը հայտնեց, թե Վրաստանի նախագահը մի ծրագիր է տանում, որը նախատեսում է հակամարտության կարգավորման գործում ՄԱԿ-ի դերի մեծացում: Նախագահի խոսնակն այլ մանրամասներ չհայտնեց: Ակնկալվում է, որ 5-օրյա այցի ընթացքում Էդուարդ Շեւարդնաձեն կհանդիպի նախագահ Բիլ Քլինթոնի եւ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանի հետ:

Թուրքիան Եվրամիությանը սպառնաց Կիպրոսի թուրքերի հետ ինտեգրացումով

15 ՀՈՒԼԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ի պատասխան Կիպրոսը Եվրամիության կազմում ընդգրկելու Եվրահանձնաժողովի հանձնարարականի, Թուրքիայի փոխվարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթը հայտարարեց, որ եթե Եվրամիությունը չփոխի իր վարքագիծը, Թուրքիան եւ Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հատվածը չեն կարող խուսափել միմյանց հետ ինտեգրացվելուց: Թեեւ Թուրքիայի անդամակցությունը Եվրամիությունում կրկին մերժվեց, այս անգամ սակայն Եվրախորհրդարանը որոշել է սերտացնել հարաբերությունները Թուրքիայի հետ, արագացնելու այդ երկրի ժողովրդավարական զարգացումը:

Անակնկալ փոփոխություններ Թուրքիայում

ԱՆԿԱՐԱ, 16 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հուլիսի լույս 15-ի գիշերը Թուրքիայի ներքին գործերի նախարարության համակարգում անակնկալ գործողություն է իրականացվել, որի հետեւանքով զբաղեցրած պաշտոններից հեռացվել են Էրբաքանի եւ Չիլլերի կառավարման շրջանի հանրահայտ անձինք: Ըստ Թուրքիայի հեռուստատեսության «HBB» ալիքի հաղորդման, պաշտոնազրկվել են Ստամբուլի նահանգապետ Ռըդվան Ենիշենը, անվտանգության գլխավոր վարչության պետ Քեմալ Չելիքը: Պաշտոնազրկվածների ցուցակում նշված են Կոնիայի նահանգապետ Աքբուլութլուի, Շիրնաքի նահանգապետ Աջունի անունները: Ստամբուլի նոր նահանգապետ է նշանակվել Իզմիրի նահանգապետ Քութլու Աքթաշը:

Անի խաղաքը՝ «Կարմիր գրքում»

«Նյու Յորք թայմս» օրաթերթում հուլիսի 11-ին Ջուդիթ Դոբրժինսկու ստորագրությամբ տպագրվել է մի հոդված, որում նշվում են աշխարհում գոյություն ունեցող եւ վերացման վտանգին ենթակա առաջնակարգ 100 հնագիտական վայրերը: Այս շարքում կարեւոր տեղ է գրավում Բագրատունյաց հարստության երբեմնի մայրաքաղաք Անին:

«ԵՐԵՎԱՆ»

ՇՐՋԱՆ

Ս. Դեմիրել. «Հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման լուրջ աշխատանքներ են կատարվում»

Ավարտվեց Թուրքիայի նախագահի այցը Վրաստան

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Նախագահ Սուլեյման Դեմիրելի երկօրյա պաշտոնական այցը Թբիլիսի անցավ լիակատար փոխըմբռնման մթնոլորտում: Կողմերն ընդհանուր հայտարարի եկան աբխազական հակամարտության, ինչպես նաեւ Կասպից ծովի նավթային ծրագրի հարցերում, ընդգծելով, որ դրա իրագործումն այլընտրանք չունի, քան Բաքու-Ջեյհան նավթամուղը: Ավելին, ընդունվեց Թուրքիայի ու Վրաստանի համագործակցության խորացման, այսպես կոչված, հռչակագիրն ու ստորագրվեցին դրանից բխող 8 համաձայնագրեր երկու երկրների միջեւ: Հայկական մամուլը, «Ազգ»-ը ներառյալ, մասնավորապես շեշտեց թե այցը, եւ թե դրա արդյունքները: Կրկնությունից խուսափելու համար պարզապես նշենք, որ Անկարան համանման մի հռչակագիր ընդունել էր Բաքվի հետ: Ինչ վերաբերում է տարբեր բնագավառներում երկկողմ համագործակցության խորացմանը, ապա այդ նպատակով կողմերն ստորագրել էին նույնքան համաձայնագիր, ինչքան Դեմիրելի այցի ընթացքում ստորագրվեց Թբիլիսիում:

Դեմիրելի այցը ոչ այլ ինչ է, քան Անդրկովկասում Թուրքիայի քաղաքական ակտիվության հերթական դրսեւորում, որ միանշանակ ծառայում է անդրկովկասյան երեք հանրապետությունների ինտեգրման ամերիկյան ծրագրերին: Դա պատահական չէ: Առավել եւս պատահական չեն Ադրբեջանից հետո նաեւ Վրաստանի հետ համագործակցությունը խորացնելու Անկարայի փորձերը: Հատկանշական է, որ դրանք ձեռնարկվում են Լեհաստանի, Հունգարիայի եւ Չեխիայի ընդգրկմամբ դեպի Արեւելք ՆԱՏՕ-ի ծավալմանն ու Ուկրաինայի եւ Հյուսիսատլանտյան դաշինքի միջեւ «Հատուկ համագործակցության մասին խարտիայի» ստորագրմանը զուգընթաց:

Տես ► էջ 2

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Հայ-հունական ռազմական համագործակցության նոր փուլ

Սկիզբը էջ 1

Բացի այդ, ներկայումս որեւէ երկրի համար նախապայման չէ ՆԱՏՕ-ի հետ համագործակցելիս լինել միության անդամ, եւ շատ պետությունների օրինակը (Ուկրաինա, Կենտրոնական Եվրոպայի եւ մերձբալթյան երկրներ եւ այլն) խոսքի լավագույն վկայությունն է: Ահա հենց այս դիտանկյան ներքո էլ կարելի է գնահատել հայ-հունական համագործակցությունը ռազմական ոլորտում: Համագործակցության նոր փուլի այս հանգրվանը ազդարարվեց մամուլի ասուլիսով, որ երեկ ՀՀ կառավարության ընդունելությունների տանը հրավիրել էին Հայաստանի եւ Հունաստանի հանրապետությունների պաշտպանության նախարարները:

Պարոն Ակիս Ցոխածոպուլոսը նախեւառաջ հարկ համարեց կրկին ընդգծել, որ անկախության ժամանակագրությունից, հանրապետական Թուրքիան այսօր դարձյալ դիտվում է որպես «ապակայունացնող գործոն», ընդգծելով, որ միայն ամուր պաշտպանությունն է մեր երկու երկրների անվտանգության միակ երաշխիքը: Այս առումով նա բարձր գնահատականի արժանացրեց տվյալ ոլորտում զարգացող երկկողմ համագործակցությունը, նշելով նաեւ Հայաստանի եւ Հունաստանի արտաքին անվտանգության հարցի առնչությամբ՝ բանակցությունների ներկա (եռակողմ) փուլում ձեռք բերված եւ մշակված նոր ծրագրերի մասին: Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի վերաբերյալ պարոն Ցոխածոպուլոսը հայտնեց այն կարծիքը, որ չնայած «հարցը անհրաժեշտ է լուծել միջազգային չափանիշներին համաձայն», այնուամենայնիվ այսօր «ոչ միշտ ենք ղեկավարվում այդ սկզբունքներով»: Ինքնորոշման, հասունացող «նավթի խնդրի» մասին Հունաստանի ազգային պաշտպանության նախարարը հայտնեց այն միտքը, որ տվյալ գործոնը որեւէ կապ չունի եւ չի ունենա տարածաշրջանի կայունացման ապահովման գործընթացի հետ, եւ այս պարագայում կարեւոր է ուղղակիորեն ազդել միջազգային տարբեր կազմակերպությունների վրա: Պատասխանելով այդ հարցին, համենայն դեպս, հաջող ձեւակերպեց իր միտքը Վազգեն Սարգսյանը. իրավունքն է ավելի պետք նավթային ծրագրերի իրականացման համար, թե՞ նավթային ծրագրերով է պայմանավորված իրավունքը: Պարոն Սարգսյանի վկայությամբ, այսօր մեկ-երկու անձնյա կրակոց սահմանում կարող են փոխել նավթային մեծ ծրագրերը, ուստի եւ «այն պետությունները, որոնք պարտավորվածություն եւ պատասխանատվություն են կրում հարցի լուծման գործընթացում, թող իմանան, որ Ղարաբաղի շահերը ստորադասել նավթի շահերին չի ստացվի»: Հակառակ դեպքում, ըստ ՀՀ պաշտպանության նախարարի, «Ղարաբաղը կվերածվի պարտիզանական մի երկրի, որտեղ ամեն մի բարոյական իրավունք կունենա վարվելու այնպես, ինչպես կամենում է»: Պարոն Սարգսյանի համոզվածությամբ, այսօր թե ՀՀ եւ թե Լեռնային Ղարաբաղը պատրաստ են ինքնապաշտպանության:

Խոսելով հայ-հունական համագործակցության արդի փուլի մասին, Վազգեն Սարգսյանը հատուկ ընդգծեց, որ քննարկվելիք բոլոր հարցերը եւ հարցադրումները ընդունելի էին երկու երկրների համար եւ որեւէ տարաձայնություն որեւէ հարցի շուրջ չի արձանագրվել: Պատասխանելով հույն լրագրողի հարցին, թե հնարավո՞ր է արդյոք Հայաստանի անդամակցությունը ՆԱՏՕ-ին, պարոն Սարգսյանը ասաց, որ նման հեռանկարներ դեռ չկան: Բացի այդ, նա իր հերթին ընդգծեց, որ ներկայիս աշխարհում ՆԱՏՕ-ն ձեռք է բերել ինչ-որ կարգավիճակ եւ այսօր միության հետ կարող է համագործակցել յուրաքանչյուր երկիր, նշելով նաեւ, որ ՆԱՏՕ-ն էլ առանձնապես չի մտնում մեջ իր գիրկն առնելու: Այնուամենայնիվ, նախարարը ընդգծեց, որ ՆԱՏՕ-ի «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագիրը ընկալվում է խաղաղարար ոգով՝ բովանդակելով համապատասխան համագործակցություն:

Երկկողմ գնահատմամբ, համագործակցության ներկա փուլը նույնպես կարելի է համարել հաջող եւ չափազանց կարեւոր:

Երեկ Ակիս Ցոխածոպուլոսը մեկնեց Թբիլիսի, որից հետո նախատեսվում է պաշտոնական եւս մեկ այց՝ Բաքու: Նա հավաստիացրեց, որ Հունաստանի սկզբունքները մնում են անփոփոխ եւ Երեւանում հայտնած մտահոգությունները տարածաշրջանի վերաբերյալ իրենց տեղը կգտնեն նաեւ Վրաստանում եւ Ադրբեջանում:

Դեմիրել. «Հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման լուրջ աշխատանքներ են կատարվում»

Սկիզբը էջ 1

Այլ կերպ ասած, երբ ՆԱՏՕ-ն խորացնում է դաշինքը նախկին սոցերկրների հետ, Թուրքիան իր հերթին Վրաստանում «համագործակցության խորացման» երկրորդ հուշագիրն է ընդունում: Այդ ընթացքում ԱՄՆ-ը, Ռուսաստանը եւ Ֆրանսիան դեկտեմբերյան հայտարարության ոգուն համապատասխան օրերս պատրաստվում են վերսկսել ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման բանակցությունները: Սա բավական է, որպեսզի Անդրկովկասը հայտնվի միջազգային հանրության ուշադրության կենտրոնում: Քանի որ Դեմիրելը Վրաստան էր այցելում ղարաբաղյան բանակցությունների վերսկսման նախօրյակին, ուրեմն նրա այցը կարեւորվում է նաեւ ժամանակի ընթացքում առումով:

Համենայն դեպս, հուլիսի 15-ին Սուլեյման Դեմիրելը վերադարձավ Անկարա: Նա վերադարձի ճանապարհին, ինքնաթիռում, պատասխանելով մամուլի ներկայացուցիչների հարցերին, մասնավորապես ասաց. «Անդրկովկասը Թուրքիայի համար չափազանց կարեւոր նշանակություն ունի: Այն յուրատեսակ կամուրջ է Թուրքիայի ու Միջին Ասիայի միջեւ: Ադրբեջան-Հայաստան հակամարտությունը, սակայն, լրջորեն խոչընդոտում է Թուրքիայի ներթափանցումը միջինասիական հանրապետություններ»: Այնուհետեւ նա շարունակեց. «Թուրքիան անդրկովկասյան նորանկախ հանրապետությունների հետ երկկողմ հարաբերություններ է հաստատել, որոնք հաջողությամբ զարգանում են: Թուրքիայի կողմից երկկողմ հարաբերություններ հաստատվել էին նաեւ Հայաստանի հետ: Սակայն երբ հայերն սկսեցին ներխուժել ադրբեջանական տարածք, բռնակցելով դրա զգալի մասը, Թուրքիան հասկանալիորեն սառեցրեց երկկողմ հարաբերությունները Հայաստանի հետ: Վերջում Դեմիրելն ավելացրեց, որ հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման ուղղությամբ ներկայումս շատ լուրջ աշխատանքներ են կատարվում: Ի դեպ, հուլիսի 14-ին փոխվարչապետ Բյուլենթ Էջեվիթը թուրքական հեռուստատեսության 1-ին ծրագրով վերհիշեց Նախիջեւանի վրայով Թուրքիա-Ադրբեջան ցամաքային կապի հաստատման մասին: Նա, կարծես արդարացնելու համար Անդրկովկասում Թուրքիայի քաղաքական ակտիվացման վերոհիշյալ կանխատեսումը, նշեց, որ ցամաքային անմիջական կապը զգալիորեն դյուրացնելու է Թուրքիայի ներթափանցումը Միջին Ասիա:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Կադրային ջարդ մաքսային համակարգում

Ընդամենը 3-րդ ամիսն է մաքսային համակարգը ղեկավարում Ռաֆիկ Ենգիբարյանը, որը բուռն թափով իրականացնում է կադրային փոփոխություններ: Համակարգից հեռացվել են 170-ից ավելի աշխատակիցներ: Հուլիսի 5-ին «Ազգը» տեղեկացրել էր, որ ՄՎ պետի առաջին տեղակալ Պետրոս Ղազարյանը եւս դիմել է վարչապետին՝ իրեն զբաղեցրած պաշտոնից ազատելու խնդրանքով: Թե իրականում ի՞նչ է թաքնված այդ ինքնակամ հրաժարականի տակ, ի՞նչն էր ստիպել նրան դիմել այդ քայլին եւ ընդհանրապես ի՞նչ քաղաքականություն է այժմ իրականացվում համակարգում, փորձեցինք հստակ պարզաբանումներ ստանալ պրն Ղազարյանից: Վերջինս մեծ դժվարությամբ համաձայնեց պատասխանել հարցերին:

– Պրն Ղազարյան, այնուամենայնիվ, ո՞րն էր ձեր հրաժարականի պատճառը:

– Հրաժարականը չի եղել պահի ազդեցության տակ, որոշել եմ դեռեւս հունիսի կեսերին: Սկզբունքային անհամաձայնությունը համակարգի ղեկավարման «նոր» մեթոդների, կադրային քաղաքականության, մաքսային օրենսդրության եւ արարողակարգերի պաշտպանության մեկնաբանության հետ դրդեցին ինձ ընդունելու այդ որոշումը:

– Ձեր հրաժարականը կապում են նաեւ «Արաքս-94» ՍՊԸ վերաբերյալ սկանդալային փաստաթղթերի հրապարակման եւ ակցիզային դրոշմանիշների ձեռքբերման գործընթացի ձախողման հետ:

– Վերջին ժամանակներս հանրապետական մամուլում հայտնվում են մեկը մյուսից սենսացիոն վերնագրերով, իրականում ոչ ճշմարտացի հոդվածներ եւ պարզաբանումներ: Որոշ մարդկանց երեւակայությունը հասել է այն աստիճանի, որ ՄՎ նախկին ղեկավարությանը մեղադրում են անցյալ տարվա սիգարետների ծախ վաճառքից ստացված եկամուտները գրպանելու համար: «Իրավունք» թերթը ավելի առաջ գնաց եւ ՄՎ լրատվական կենտրոնի «պարզաբանումը» լրացրեց յուրօրինակ մեկնաբանություններով: Կառավարության եւ այլ մարմինների հանձնարարականով մաքսային վարչությունը կարող է պատրաստել եւ պատրաստում է տարբեր տեղեկանքներ կազմակերպությունների եւ ապրանքատեսակների վերաբերյալ: Ընդունելով, որ «չարաբաստիկ» տեղեկանքը պատրաստվել է իմ կողմից, ես բազմիցս հերքել եմ եւ մերժում եմ դրա հրապարակման վերաբերյալ իմ մասնակցության անհեթեթ մեղադրանքը:

Ինչ վերաբերում է ակցիզային դրոշմանիշների ձախողմանը, ինձ համար անընդունելի է այս մեղադրանքը եւս, քանի որ հունիսի 26-ին ՀՀ ներկրվեց պայմանագրով նախատեսված վերջին խմբաքանակը, հաջորդ օրը մամուլով տրվեցին հայտարարություններ, բայց առ այսօր դեռեւս ոչ ոք չի դիմել ձեռք բերելու համար:

– Որքանո՞վ են համապատասխանում իրականությանը «Հայքում» տպագրված տեղեկանքներն «Արաքս-94»-ի վերաբերյալ եւ մինչ օրս ինչպե՞ս էին ձեւակերպվում նրա կողմից ներկրված բեռները:

– Մաքսային համակարգում գործում է մաքսային ձեւակերպումների հետեւյալ կարգը: Նախ բեռը ֆիքսվում է սահմանի վրա, լրացվում է փոխադրման ամփոփագիր, այնուհետեւ մաքսատանը փաստաթղթերը ձեւակերպվում են «Ասիկուդա» ծրագրով: Համապատասխան զննումներից հետո իրականացվում է բեռի ֆիզիկական զննում եւ բացթողում: «Արաքս-94»-ի համար խախտվել էր այդ սկզբունքը, այսինքն՝ բեռը բաց է թողնվել առանց զննումներ կատարելու եւ բեռնամաքսային հայտարարագրեր լրացնելու: Այս իմաստով հրապարակման պահին, իրոք, այդ խմբաքանակների համար վճարումներ կատարված չեն եղել: Միայն հունիսի վերջին տասնօրյակում կատարվեցին զննումները եւ լրացվեցին հայտարարագրերը ոչ թե համակարգիչների միջոցով, այլ ձեռքով: Այնպես որ, «Իրավունք» թերթի հարգելի թղթակիցը զուր է քննադատում ՄՎ-ի «պարծանք» հանդիսացող «Ասիկուդա» ծրագիրը:

– Մինչ օրս համակարգից ազատվել են մոտ 170 աշխատակիցներ: Ինչպե՞ս կմեկնաբանեք փաստը:

– Խիստ բացասական: Իմ կարծիքով՝ մաքսային համակարգն այն տեղը չէ, որտեղ պետք է գործի թիմային սկզբունքը: Համակարգում պետք է աշխատեն արհեստավարժ, բարձր ինտելեկտով, բարոյական եւ սկզբունքային մարդիկ: Չեմ կարող ասել, թե նախկինում համակարգն իդեալական էր կամ այդ 170 հոգին համապատասխանում էին նշված չափանիշներին: Սակայն հեռացվածներից շատերն անցել էին այդ դպրոցը եւ կայացած մասնագետներ էին: Ղազարյանի կամ այլ ղեկավար պաշտոնյայի գնալով համակարգը գրեթե ոչինչ չի կորցնի, բայց նման կադրային «հեղափոխությունը» եւ մաքսային գործի այբուբենը չճանաչող պատահական մարդկանց հայտնվելը համակարգում կբերի անցանկալի հետեւանքներ: Եթե առնվազն տարին մեկ անգամ փոխվի ՄՎ պետը, եւ յուրաքանչյուրն առաջնորդվի իր թիմը ստեղծելու սկզբունքով, ի՞նչ արդյունքների կհասնենք՝ երկու ամսում մաքսավոր չեն դառնում:

Իմ խորին համոզմամբ, շատ խնդիրներ կլուծվեին, եթե իրականացվեր մաքսային վարչության իրավապահ ծառայության (մաքսանենգության դեմ պայքարի) հզորացմանն ուղղված վարկային ծրագիրը: Ցավոք, այն նույնպես տապալվեց:

– Այս տարվա բյուջեով նախատեսված են մաքսատուրքի եւ ակցիզային հարկի գծով մոտ 22 մլրդ դրամի մուտքեր, հունիսի կտրվածքով արդեն մուծվել է 9 մլրդ դրամ: Ի՞նչ եք կարծում, այս ցուցանիշները լավ աշխատանքի արդյո՞ւնք են:

– Մաքսային գործը միայն բյուջեի համալրումը չէ: Մաքսային օրենսգրքով համակարգի վրա դրված են նաեւ այլ խնդիրներ, որոնք չկատարելը կվտանգի նաեւ բյուջեի համալրումը: 1996-ի եւ 97-ի բացարձակ ցուցանիշների համեմատումը ճիշտ չէ, որովհետեւ կատարվել են հարկային բազային փոփոխություններ մաքսատուրքի դրույքաչափերի եւ ակցիզային հարկի մասին օրենքներում, իսկ հուլիսի 1-ից՝ ակցիզային հարկի նոր օրենքում: Այդ փոփոխությունները տալիս են այդ բարձր ցուցանիշները, այսինքն՝ մուտքերի աճն ապահովվել է ոչ թե ինտենսիվ ճանապարհով, այլ՝ էքստենսիվ:

ԱՐԱՄ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Հայկական թղթադրամների կյանքի միջին տեւողությունը 2 տարի է

ԵՐԵՎԱՆ, 16 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Վերջին շրջանում Հայաստանում դրամաշրջանառությունից հանվել են մեծ քանակությամբ 10, 50 եւ 100 դրամանոց հնամաշ եւ պատռված թղթադրամներ, դրանք փոխարինվել են նորերով: Ըստ ՀՀ ԿԲ էմիսիոն գործառնությունների վարչության պետ Գեւորգ Թոմանյանի, հայկական թղթադրամների կյանքի միջին տեւողությունը կազմում է մոտ 2 տարի եւ ԿԲ-ն մշտապես կարգավորում է դրանց թարմացումը: Ընդ որում մաշված եւ պատռված թղթադրամները նորերով փոխարինվում են թե ԿԲ-ում եւ թե առեւտրային բանկերում: Այդ թղթադրամները գնորդներից պարտավոր են վերցնել խանութները եւ սպասարկման այլ ծառայությունները:

Միաժամանակ, ըստ Գ. Թոմանյանի, ԿԲ-ն իր ռեզերվները համալրելու նպատակով նոր նմուշի 50 եւ 100 դրամանոցներ է պատվիրել անգլիական «Բեյարդ» ֆիրմային: Նա չնշեց խմբաքանակի ծավալը, ինչպես նաեւ, թե որքան կարժենա այդ տպագրությունը: Խմբաքանակը կստացվի մինչեւ տարեվերջ եւ այն աստիճանաբար կդրվի շրջանառության մեջ:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումը «Ազգ» թերթի
Ցրումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

տեղական

Բուհական ընդունելության քննությունների նկատմամբ հետաքրքրությունն այս տարի բացառիկ է. մամուլի որոշ հրապարակումներում քննությունների արդարացիության նկատմամբ այնպիսի նախանձախնդրություն եւ մտահոգություն էր արտահայտված, որ թվում էր գործ ունենք Հայաստանում ընդունելության քննությունների առաջին նախադեպի հետ, որի անարդար անցկացումը ճակատագրական կարող է լինել մեր ապագայի համար: Այդ իմաստով երեկ ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարար Արտաշես Պետրոսյանի հրավիրած մամուլի ասուլիսը՝ նվիրված հուլիսի 19-ից մեկնարկող քննական գործընթացին, ավելի քան տեղին էր: Նախարարը տեղեկացրեց, որ պետպատվերի 4010 եւ վճարովի 3169 տեղերի համար հանրապետության բուհեր են դիմել 11–12 հազար դիմորդներ, որից 7119-ը՝ Երեւանում (սա մոտ 200-ով պակաս է նախորդ տարվա ցուցանիշից):

Ընդունելության քննությունների ընթացքում ավանդական չարաշահումները նվազագույնի հասցնելու նպատակով ներմուծված են նոր նորույթներ, որ ըստ Պետրոսյանի համոզմամբ, կվերականգնեն դիմորդների եւ ծնողների հավատը բացառապես գիտելիքների շնորհիվ բուհ ընդունվելու հնարավորության նկատմամբ: Նորամուծությունները տեխնիկական եւ հոգեբանական բնույթի են, բոլորը հօգուտ դիմորդի: Նախորդ տարի ընդունելությունից դուրս մնացած 1700 դիմորդների որոշ մասը պայմանավորված էր զուտ կազմակերպչական թերություններով. պետպատվերի տեղերի համար մրցույթից դուրս մնացած դիմորդների հետագա մրցակցությունը ծավալվել էր առանձին բուհերում, եւ, քանի որ բուհերի միջեւ համագործակցություն չկար, նույն առարկաներից տարբեր բուհերի անցողիկ միավորները չափազանց տարբեր էին (ասենք, ԵՊՀ-ում 34–35 ճարտարագիտական համալսարանի 27–28-ի դիմաց): Այս տարի պետպատվերից դուրս մնացած դիմորդները օգոստոսի 14-ից հետո հայտեր կարող են ներկայացնել վճարովի տեղերի մրցույթին մասնակցելու համար, որը կիրականացվի կենտրոնացված կարգով՝ ապահովելով բարձր միավորներ վաստակած դիմորդների ընդգրկումը բուհերում:

Հաջորդ խնդիրն արհեստականորեն «բուծվող» 19, 20 միավորների թվի սահմանափակումն էր՝ մրցույթի օբյեկտիվությունն ապահովելու նպատակով: Այդ առումով կարեւորվել է առարկայական ընդունող հանձնաժողովների նախագահների ընտրությունը: Վերջիններս մեծամասամբ հայտնի մասնագետներ են, շատերը մասնակցել են 90–92 թթ., նույնիսկ 80-ական թթ. ընդունելության քննություններին (հարկ եղավ համոզել նրանց, քանզի պակասել է հավատն արդարության նկատմամբ, նկատեց նախարարը): Դիմորդի օգտին ներմուծված նորությունների թվում նշվեց հարցատոմսերի «օրինակելի» բովանդակության հրապարակումը մամուլում. նախկինում վերջինս գաղտնի էր պահվել, եւ դիմորդը միայն քննասենյակում էր ծանոթանում իրեն ներկայացվող պահանջների մակարդակին: Սա կնպաստի անկաշկանդ մթնոլորտի ձեւավորմանը, եւ դիմորդը, նրա հարցադրումները կարժանանան ամենայն ուշադրության: Բացի այդ, փոխված է հարցատոմսերի կառուցվածքը. հարցերի (խնդիրների) մի մասը կլինեն պարզ, միաստիճան՝ հիմնված բացառապես դպրոցական ծրագրի վրա եւ դիմորդներին կբերեն 2-ական բավական հեշտությամբ «նվաճվող» միավորներ» (8–10 միավոր վաստակելը խնդիր չի լինի): Հարցերի մյուս խումբը, որ կգնահատվի 4-ական միավորով, կլինի բազմաստիճան. հարցը կամ խնդիրը մասամբ հաղթահարելու դեպքում դիմորդը որոշակի միավորներ կստանա: Սա հնարավորություն կտա «սանձելու» արհեստականորեն բարձր միավորների ձեռքբերումը: Հարցերը կազմված են գնահատման միարժեքությունն ապահովելու միտումով: Օրինակ, ֆիզիկայի հարցատոմսերում տեսական հարցերի թիվը նվազեցվել է, քանզի վերջիններս գնահատման առումով «հեղհեղուկ» են:

Փոխվել է նաեւ քննությունների անցկացման կարգը: Այստեղ գլխավոր մոտեցումը քննասենյակներում տարբեր մարդկանց ելումուտը սահմանափակելու միջոցով միջնորդությունները բացառելն է (քննասենյակներ մուտք գործելու համար կտրվեն հատուկ գրություններ): Կա[illegible]վի ծնողների «մասնակցությունը» քննություններին. նրանք, ինչպես նաեւ լրագրողները, հնարավորություն կունենան հեռվից (դասագամբների կամ ապակեպատ միջնորմների հետեւից) հետեւելու քննական գործընթացին: Հանձնաժողովների կազմում նախատեսված է որոշակի ավելցուկ (20–25 հոգի, ասենք, 15-ի փոխարեն), վերջնական կազմը կորոշվի վիճակահանությամբ քննություններից անմիջապես առաջ: Սա նույնպես կօգնի նվազագույնի հասցնելու ավանդական չարաշահումների թիվը, որ, ըստ պրն Պետրոսյանի, նախորդ տարի հասել էր 3000-ի:

Կան նաեւ այլ նորություններ «տեխնիկական բնույթի գաղտնիքներ», որ նախարարը հեռատեսորեն շրջանցեց: Ի պատասխան Երեւանի քաղաքապետի գլխավոր խորհրդական Դավիթ Հարությունյանի «հրաժարականի» վերաբերյալ մեր հարցին, որը կապված էր հանրապետական ընդունող հանձնաժողովի կազմը՝ պատճառաբանելով իրավասությունների գերկենտրոնացումը 2–3 հոգու ձեռքում, նախարարն ասաց. «Մեր սկզբունքը հանձնաժողովներում քննական գործընթացների հետ անմիջական կապ չունեցող մարդկանց ներգրավումն էր: Մինչեւ հիմա հանձնաժողովի կազմում ընդգրկվում էին մարդիկ, որ անմիջականորեն կազմակերպում էին քննությունները, իսկ դա չարաշահումների տեղիք էր տալիս: Աշխատելով սահմանափակել քննություններին միջամտելու հնարավորություն ունեցող անձանց թիվը, քննասենյակներ ելումուտ անելու իրավունքը հանեցինք նաեւ ռեկտորներից եւ հանձնաժողովների անդամներից: Դավիթ Հարությունյանը հանձնաժողովում քաղաքապետարանի ներկայացուցիչն էր, եւ հրաժարվելն իր իրավունքն էր...»:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱՍՈՒԼԻՍ

Ընդունելության քննությունների նորույթները՝ հօգուտ դիմորդի

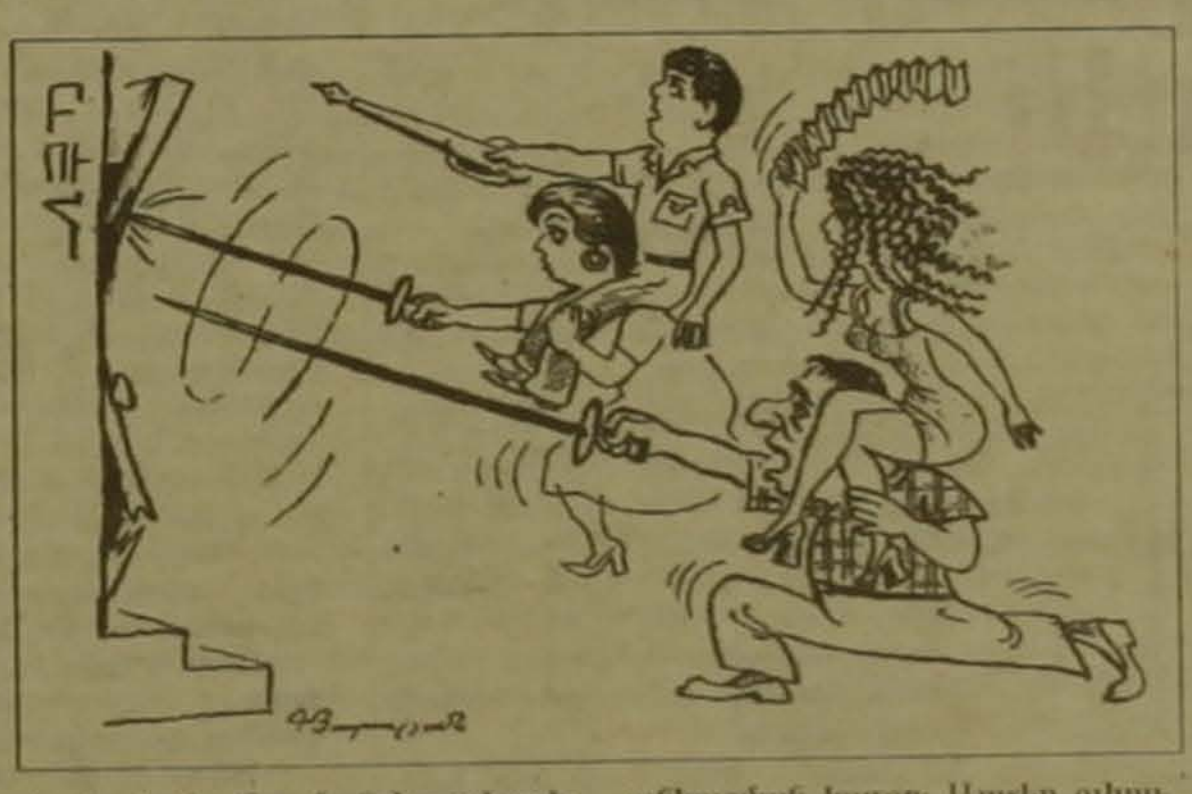

Երախտագիտության խոսք

Որքան էլ վշտահար, դեռեւս ուշքի չեկած մեզ հասած ծանր հարվածից, մենք՝ վաղամեռիկ դիվանագետ Գեորգի Ղազինյանի ծնողներս, երախտագիտության խոսք ունենք ասելու, որ չի կարելի չասել:

Երբ մեր որդին, որ Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ եւ լիազոր դեսպանն էր Ռումինիայում, հանկարծամահ եղավ, ծառացավ նրա աճյունը Բուխարեստից Երեւան տեղափոխելու խնդիրը: Եվ դա հանձն առավ պարոն Հակոբ Քրմզյանը՝ շատ մեծ գումարով վարձելով հատուկ մի ինքնաթիռ: Բանն այստեղ գումարի մեծությունը չէ, որ իրոք մեծ է, այլ մարդկային այն սրտացավ, կարեկից վերաբերմունքը, որ պարոն Հակոբ Քրմզյանը ցուցաբերել է դժբախտության մեջ հայտնված մարդկանց նկատմամբ:

Այդ վերաբերմունքը մենք երբեք չենք մոռանա:

Թույլ տվեք, պարոն խմբագիր, Ձեր թերթի միջոցով, պարոն Հակոբ Քրմզյանին հայտնել որդեկորույս ծնողների մեր անհուն երախտագիտությունը:

Ղազինյանների ընտանիք
16 հուլիս 1997 թ.

Կանայք կքննարկեն անցյալը՝ կերտելու համար մեր ապագան

AIWA-Հայ կանանց միջազգային ընկերակցության երկրորդ միջազգային համագումարը տեղի է ունենալու Փարիզում, հուլիսի 20–23-ը: Համագումարի ընթացքում խոսակցություն կծավալվի եւ զեկուցումներ կկարդացվեն «Հայ կանանց համաքայլ առաջընթացը: Քննարկել մեր անցյալը, կերտել մեր ապագան» ընդհանուր թեմայի շուրջ:

«Այս տարի ավելի լայնորեն պետք է արծարծենք 1994 թվին Լոնդոնի համագումարի ընթացքում հետաքրքրություն առաջացրած նյութերը, կենտրոնանալով հիմնականում հայ կնոջը հուզող հարցերի վրա», նշում է ՀԿՄԸ-ի նախագահ Ռոյ Ռենջիլյան-Քըրգը Կահիրեում (Եգիպտոս) հրատարակվող «Արեւ» օրաթերթի էջերում տպագրված պաշտոնական հաղորդագրության մեջ:

Համագումարը, որի հավաքավայրն է լինելու Փարիզի Կոնկորդ Լաֆայետ հյուրանոցը, առիթ է, որ հայ կանայք աշխարհի տարբեր անկյուններից հանդիպեն, մտքեր փոխանակեն եւ ընդհանուր հասկացողության ծրագրեր մշակեն քաղաքական, առեւտրական, կրթական, կրոնական, սոցիալական, ընտանեկան եւ արվեստի բնագավառներում հայ կանանց դերի մասին: Համագումարին մասնակցելու հրավիրված պատկառելի հյուրերի թվում են Կամիլիա Սադաթը (լրագրողուհի, Եգիպտոսի նախորդ նախագահ Անվար Սադաթի դուստրը), Կիմ Թոմսենը (ՀՀ-ում ԱՄՆ-ի դեսպան Պիտեր Թոմսենի կինը), տիկին Անահիտ Փափազյանը (Ֆրանսիայում ՀՀ դեսպանի կինը): Հայաստանի Հանրապետությունից հրավիրված պատվիրակությունը գլխավորելու է առաջին տիկին Լյուսյա Տեր-Պետրոսյանը: Պատվիրակության մաս են կազմելու տիկին Հրանուշ Հակոբյանը, Նունե Սարգսյանը, Հայկուհի Լամբարյանը եւ Մարի Խաչիկյանը:

Հաղորդագրության համաձայն՝ ՀԿՄՄ-ի Կալիֆոռնիայի մասնաճյուղը հանձն է առել կազմակերպել Համաժողովի փակման հանդիսությունները, որոնց ընթացքում ելույթ է ունենալու նաեւ վաստակավոր դաշնակահար Շահան Արծրունին, որը կատարելու է հայ կին երաժիշտների ստեղծագործությունները:

Կազմակերպիչ հանձնախումբը հույս է հայտնում, որ համագումարը մեծ հետաքրքրություն եւ խանդավառություն է առաջացնելու եւ շեշտելու է այն իրողությունը, որ հայ կնոջ դերը հսկայական փոփոխությունների է ենթարկվել վերջին տասնամյակի ընթացքում: Քննարկելով հայ կանանց դերն անցյալում, համագումարը հաստատելու է նրանց հարաճուն նպաստը մեր ներկան եւ ապագան կերտելու գործում:

Իրավագիտությունը՝ մասամբ առանց մաթեմատիկայի

ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության լրատվական ծառայությունից հայտնեցին, որ նախարարության կոլեգիայի եւ հանրապետական ընդունող հանձնաժողովի համատեղ նիստում ի թիվս այլ հարցերի քննարկվել է «իրավագիտություն» մասնագիտությամբ ընդունելության քննություններում «մաթեմատիկա» առարկայի ընդգրկման նպատակահարմարության խնդիրը: Որոշվել է այդ մասնագիտության վճարովի ուսուցման համակարգում մրցույթից հետո առաջացած թափուր տեղերի համար նոր մրցույթն անցկացնել առանց մաթեմատիկայի գնահատականը հաշվի առնելու:

«Պայքար» 1-1997

Թեեւ զգալի ուշացումով, որով մեր օրերում ոչ ոքի չես զարմացնի, այնուամենայնիվ ընթերցողի սեղանին է դրված «Պայքար» ամսագրի հերթական համարը: Սկզբունքի համաձայն, այս համարը եւս բազմաթեմա է եւ այդ առումով ընդգրկում է տեսական-հասարակականից մինչեւ մշակութային հիմնախնդիրներ: Առաջինի առումով ուղղակիորեն չափանիշային հստակ սահմանումների արժեք ունի ՀՀ Սահմանադրական դատարանի նախագահ Գագիկ Հարությունյանի «Հասարակական հարաբերությունների բնույթի ուրվագիծը որպես սահմանադրական նորմ» հոդվածը՝ կուռ, տրամաբանական կառուցվածքով, որտեղ, ի թիվս հարակից բազմաթիվ խնդիրների, շարադրված են իրավական տեսության հիմնական ըմբռնումները եւ տեսություն-հասարակություն քաղաքական փոխհարաբերությունների վերաբերյալ հեղինակի հիմնավոր պատկերացումները: Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ազատ Համբարյանի «Սեդրակ» վերտառությամբ հոդվածը ներկայացնում է հայ ազգային ազատագրական շարժման, Արմենական կուսակցության նշանավոր դեմքերից մեկի՝ Սեդրակի (Երվանդ Քեոսեյան) կյանքն ու գործունեությունը ժամանակի մամուլի հրապարակումների ու ժամանակակիցների հուշերի հիման վրա: Տնտեսական հանցագործությունների եւ պետության տնտեսական անվտանգության խնդիրներն է շոշափում ԱԺ պատգամավոր, տնտեսագիտության դոկտոր Լեւոն Հակոբյանի համանուն վերնագրով հրապարակումը.

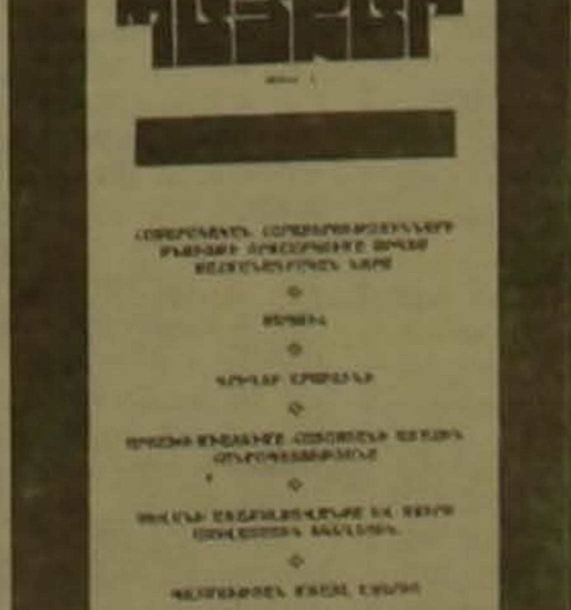

Իսկ պատմագիտության դոկտոր Լիդա Գեւորգյանը եւս մեկ անգամ արժեւորում է անցյալ դարի հայտնի հասարակական գործիչ, «Մշակի» խմբագիր Գրիգոր Արծրունուն՝ իբրեւ արեւմտահայության ճակատագրի դատապաշտպանի: Լուրջ ուսումնասիրության արդյունք է պատմագիտության դոկտոր Հրանտ Աբրահամյանի «Արցախի միացումը Հայաստանի առաջին հանրապետությանը» հոդվածը, որում առաջ քաշված հարցերը հիմնավորված են զուտ փաստագրական փաստարկներով: Վերոհիշյալին կարծես թե, ինչ-որ առումով արձագանքում է տնտեսագիտության դոկտոր Սերգեյ Կարապետյանի «Արցախի եւ Գարդմանի տարածքային, տնտեսական եւ էթնիկական ամբողջականության խնդիրը» վերլուծականում՝ օգտագործելով ինչպես պատմական, իրավական, այնպես էլ տրամաբանական փաստարկներ: ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Լեւոն Մկրտչյանի ծավալով աչքի չընկնող, սակայն խիտ տարողունակ հոդվածը մեկնաբանության կարիք չունի. «Տուրք է: Չափածո բնագիր եւ թարգմանություն, ոսկե՞ է այն արդյոք» վերնագիրը դիպուկ բնութագրում է հեղինակի բուն ասելիքը եւ այն կաղապարը, գոնե «գրականության մարդկանց» համար, կարծում եմ, պարտադիր է: Արման Ամիրկյանի (Արմեն Մանուկյան) «Հուղարկավորություն» փաստագրական վիպակը ներկայացնում է ստալինյան ժամանակների բռնությունների ամբողջական մթնոլորտը պատճառա-հետեւանքային հանգուցալուծումներով: Համարում տպագրված են նաեւ պատմական (պատմագիտության թեկնածու Ավետիս Հարությունյան), իրավաբանական (իրավագիտության դոկտոր Ներոն Աղիյան), հայ եկեղեցուն վերաբերող (Հենրիկ Խառատյան) եւ այլ նյութեր: Համարը եզրափակվում է կյանքից վաղաժամ հեռացած Ռամկավար ազատական գործիչ Ալեքսանդր Թադեւոսյանին նվիրված խոսքով, որում նրան իրենց հարգանքի տուրքն են մատուցել ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը, «Ազգ» օրաթերթի եւ «Պայքար» ամսագրի խմբագրակազմերը:

Մնում է միայն ընթերցողներին տեղեկացնել, որ ՀՀ Բարձրագույն որակավորման հանձնաժողովի (ԲՈՀ) որոշմամբ այս տարվա մայիսից «Պայքարը» ներգրավված է Հայաստանում ատենախոսությունների հիմնական եւ արդյունքների տպագրությունների ցուցակում:

Վ. Ա.

ԱԶԳ

սոցիալական

Հուլիսի 1-ից հանրապետության պոլիկլինիկաներն աշխատում են պետական ձեռնարկության կարգավիճակով, այսինքն, բնակչության բուժսպասարկման որոշակի տարրեր իրականացվում են պաշտոնապես վճարովի սկզբունքներով: Սա, ինչպես պարզաբանեց ՀՀ առողջապահության նախարարության բարեփոխումների վարչության պետ Վալերի Ավագյանը, բխում է ՀՀ կառավարության 1997 թ. մայիսի 15-ի որոշումից, որի համաձայն բժշկական ծառայությունների հիմնական տեսականին (գրեթե 70 տոկոսն, ըստ պրն Ավագյանի) իր վրա է վերցնում պետությունը, մնացածի համար վճարում է քաղաքացին: Պետպատվերի մեջ մտնում է անհետաձգելի բուժօգնությունը, ծննդօգնությունը, վերակենդանա-բիոքիմիական հետազոտությունները (օրինակ, արյան մեջ շաքարի պարունակությունը)՝ 150-700 դրամ, այսպես կոչված «սեռոլոգիական» քննությունը՝ 450-800 (արյան խմբի որոշումը՝ 650 դրամ, ռեզուս-գործոնի որոշումը՝ նույնպես 650 դրամ և այլն): Թանկագին հաճույք են բակտերիոլոգիական հետազոտությունները՝ 600-1500 դրամ (դիսբակտերիոզի քննությունը՝ 1500, հակաբիոտիկների նկատմամբ զգայնության որոշումը՝ 1000 դրամ և այլն), գործիքային հետազոտությունները՝ 1500-3000 (էլեկտրասրտագրությունը՝ 2000, որովայնի խոռոչի օրգանների սոնոգրաֆիան՝ 3000 և այլն), ռենտգեն հետազոտությունները՝ 1000-3500 դրամ: Ատամի հեռացումը կարելի է «գլուխ բերել» 1000 դրամով, բուժումը՝ 1500: Համեմատա-պասիրական մասնագիտության կրողները, որ ավելի քան 6 ամիս իրենք էլ աշխատավարձի երես չեն տեսել, հիանալի պատկերացնում են առևտրական գործունեություններում կամ պետական եկամտաբեր պաշտոններում չներգրավված, թոշակով կամ նպաստով ապրող մարդկանց վիճակը: Շատերն, իրարից անկախ, նույն բանն ասացին. «Երբ ստիպված լինենք բժշկի դիմել, կարո՞ղ ենք վճարել: Չէի կարող: Ի՞նչ անի թոշակառուն, սուսուփուս մեռնի՞ տանը»: (Ի դեպ, պարզվեց, որ անվճարունակ քաղաքացիներին այստեղ, այնուամենայնիվ, չեն մերժում): Զրուցակիցներիցս մեկը, որ աշխատում է մանկական հանրապետական ստոմատոլոգիական կենտրոնում, զայրացած էր («ազատ շուկան» մուտք է գործել նաև այստեղ).

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Ուզում ես առողջ լինել, բարի եղիր վճարել

Մարդը բժշկության, թե՞ բժշկությունը՝ մարդու համար

ցումը, տուբերկուլոզի, թմրամոլության, շաքարախտի, վեներական հիվանդությունների բուժումը, տեղամասային թերապևտի (հետագայում ընտանեկան բժշկի) ծառայությունները և այլն: Այլ կերպ ասած, բնակչության բուժսպասարկման «պարտադիր ծրագիրն» ապահովում է պետությունը, մինչ «ազատ ծրագիրը» վճարովի է և կարգավորվում է «ազատ շուկայի» տարին և դրան համապատասխան:

Ծառայությունների գները տարբեր պոլիկլինիկաներում տարբեր են, բայց նույն ազատ շուկայի թելադրանքով, շատ չեն տարբերվում իրարից: Եվ, ինչպես նկատեց պրն Ավագյանը, «խելքին մոտ կլինեն, քանզի բնակչության մեծ մասն անվճարունակ է»:

Բացի վերը նշված ծառայություններից, պետությունը հանձն է առնում վճարել բնակչության առանձին խավերի բուժսպասարկման ծախսերը: Այստեղ մտնում են բոլոր հաշմանդամները, պատերազմի մասնակիցները և նրանց հավասարեցված անձինք, ՀՀ սահմանների պաշտպանության ժամանակ զոհված զինծառայողների ընտանիքների անդամները, Չեռնոբիլի վթարի վերացմանը մասնակցած անձինք, բռնադատվածները, առաջին բժշկա-աշխատանքային փորձաքննության համար հետազոտվողները, միայնակ մայրերը, ծնողազուրկ կամ հաշմանդամներից բաղկացած ընտանիքների 7-18 տարեկան երեխաները և 0-7 տարեկան բոլոր երեխաները: (Ինչպես նկատում եք, երեխաների մանկությունն այս որոշմամբ խիստ սահմանափակված է. 7 տարեկանից լրացավ՝ բարի եղիր վճարել առողջությանդ համար: Թերևս, ենթադրվում է, որ այդ տարիքի երեխաները կարող են սեփական քրտինքով, օրինակ, մուրացկանությամբ, վաստակել առողջությունը հոգալու անհրաժեշտ գումարը):

Իսկ ի՞նչ անեն նրանք, ովքեր ընդգրկված չեն նշված խավերում, սակայն ի վիճակի չեն օգտվելու վճարովի բուժօգնությունից: Ըստ պրն Ավագյանի, մարզերը (այդ թվում՝ Երևանի) և առողջապահության նախարարությունը, որ համարվում են պետական պատվեր տեղադրող մարմիններ, կունենան որոշակի գումարներ և ծայրահեղ կարիքի մեջ գտնվող մարդկանց բուժսպասարկումը սեփական հայեցողությամբ տնօրինելու հնարավորություն:

Թե՛ մեծահասակների, թե՛ մանկական պոլիկլինիկաներում բոլոր տեսակի հետազոտությունները վճարովի են: Այսպես, Երևանի թիվ 2 պոլիկլինիկայում լաբորատոր հետազոտությունների արժեքն 200-1000 դրամ (արյան ընդհանուր հետազոտությունը, որ յուրաքանչյուր հիվանդության ախտորոշման գրեթե պարտադիր բաղադրիչն է՝ արժե 1000 դրամ)

պար մաշկի է, նեղ մասնագետների խորհրդատվությունը, բանկի զանազան տեղեկանքների հաստատումը (օրինակ, առողջարանային բուժման մեկնելու, ուղեգրով զբաղվելու համար և այլն)՝ 2000 դրամ:

Սահմանված գներում հաշվի է առնված հետազոտությունների համար անհրաժեշտ նյութերի ծախսը, բուժանձնակազմի աշխատավարձը, ծախսված էլեկտրաէներգիայի արժեքը, ինչպես հավաստում է բժշկական գծով պոլիկլինիկայի փոխտնօրեն Ֆ. Գրիգորյանը, ամենահամեստ հաշվարկներով (թեև նրա կարծիքով, առանց ապահովագրական բժշկության այս ամենը չի տա ակնկալվող արդյունքը): Երբ հաշվի առնենք, որ հիվանդության ախտորոշումը տարատեսակ հետազոտությունների բավական երկար շղթա է, և գնացուցակի նշված տարրերի հանրագումարը հազարավոր դրամների է հասնում, ակնհայտ է, որ «պետպատվերից դուրս» բուժսպասարկումից օգտվելը, մեղմ ասած, չի տարածվում նույնիսկ վճարունակ համարվող բնակչության հնարավորության սահմանում: Ուստի, ինչպես և պետք էր սպասել, պոլիկլինիկայում այցելուները հազվադեպ էին: Մի քանիսը, իմանալով, որ «թերթից եմ» և հետաքրքրվում եմ վճարովի ծառայությունների «գնացուցակով», իրենց դժգոհությունը հայտնեցին... ոչ թե, ասենք, այցելուների պալասից, այլ, որքան էլ զարմանալի է, բժշկության «շուկայականացումից», որ թվում է՝ փրկօղակ պիտի լինի առաջին հերթին բուժաշխատողների համար (քանզի, հիվանդանոցներում աշխատող իրենց գործընկերների նման, նրանք էլ սեփական ծառայությունները ազատորեն «վաճառելու» հնարավորություն են ստանում, այն էլ պաշտոնապես):

Խնդիրն այն է, որ այս ամենամար-

«Դուք պատկերացնո՞ւմ եք այն ծնողների վիճակը, որոնց երեխաները սիստեմատիկ բուժման կարիք ունեն: Նրանք պարզապես բժշկի չեն գա և ամբողջ կյանքը կապրեն ծուռտիկ ատամներով կամ այլ արատներով»: Կարելի է ավելացնել. պատկերացնո՞ւմ եք, թե ինչպիսի բնագծեր «կնվաճի» մեզանում բարձիթողի հիվանդությունների տոկոսը:

Անշուշտ, կան նաև այլ կարծիքներ: Ռադիոհաղորդումների «Հայք» ծրագրի ուրբաթօրյա հաղորդման հյուրերից մեկն, օրինակ, Երևանի թիվ 4 պոլիկլինիկայի գլխավոր բժիշկ Ռուբեն Վարդանյանը վճարովի ծառայությունների վերաբերյալ ռադիոլրագրողի հարցին պատասխանեց մոտավորապես այսպես. «Իսկ ի՞նչ կա որ, բժշկի աշխատանքն ինչո՞ւ չպետք է վճարվի: Չէ՞ որ երբ դուք օգտվում եք դզող-փչողի ծառայություններից, հազարավոր դրամներ եք վճարում: Մի՞թե առողջությունն ավելի քանի չէ: Ուզում եք առո՞ղջ լինել՝ խնդրեմ, վճարեք: Աշխարհի ոչ մի երկրում առողջությունն անվճար չէ»: Ճիշտ է: Երբ, իհարկե, քաղաքացին իր երկրում աշխատելու հնարավորություն ունի և, մանավանդ, վարձատրվում է, երբ երկրում աշխատանքը աշխատանք է, գործազրկությունը՝ գործազրկություն: Իսկ ու մնաց աշխարհի բազում երկրներում կիրառվող բժշկական պարտադիր ապահովագրության պարագան, երբ տարեկան կամ ամսական համեմատաբար փոքր գումարի դիմաց կարող ես ստանալ, անհրաժեշտության դեպքում, ասենք սրտի մեծածախս վիրահատություն: (Ի դեպ, համեմատությունն այնքան էլ տեղին չէ. դզող-փչողի ծառայություններից օգտվում են գեղեցիկ ապրելու հակում և հնարավորություն ունեցողները, մինչ առողջությունն առաջին անհրաժեշտության «առարկա է», որի կորուստն, ավաղ, անդառնալի է):

Ինչևէ, եղածը եղած է: Որպես հզորագույն ժողովուրդ, որ, ինչպես արձանագրեց հանրապետության նախագահը, կարողանում է ապրել ճգնաժամի մեջ և հերոսաբար դիմանում այս իշխանությունների գրեթե տասնամյա «լծին», գուցե կհաղթահարենք «բարեփոխումների» նաև այս օղակը՝ մարդու հաշվին փրկելով առողջապահությունը: Բացառված չէ: Սակայն բացառված չէ նաև հակառակը: Ինչպես հայտնի անեկդոտում, հիշո՞ւմ եք, հավերի զանգվածային կոտորածը կանխելու տարբերակների մասին, որոնց հաճախակի փորձարկումից հետո պարզվում է, որ նոր առաջարկված տարբերակը փորձելու համար... հավ չի մնացել: (Համեմատության համար ներողամտություն եմ հայցում):

ԼՈՒԻԶԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԼՐԱԳՐՈՂԻ ԴԻՏՈՒՄՆԵՐ

Արդարության տենչը մարդու բնածին հատկանիշն է

Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 1-ին իսկ հոդվածը հռչակում է, թե մեր պետությունը սոցիալական պետություն է: Այսինքն, երկրի Հիմնական օրենքն ընդունում է, թե հասարակական հարաբերությունների հիմքում ընկած պետք է լինի սոցիալական արդարության սկզբունքը:

Սակայն, ըստ իս, մեզանում չկա սահմանադրական որևէ այլ նորմ, որն ավելի ոտնահարված լինի այս տարիներին, որքան՝ հենց այդ նորմը: Նախորդ հրապարակումների մեջ նշված իրողությունները հանգեցրել են այն բանին, որ բնակչության առավել հարուստ մասին (4.5 տոկոս) բաժին է ընկնում եկամուտների 68,6 տոկոսը, այն դեպքում, երբ առավել աղքատ մասի բաժինն ընդամենը 2,54 տոկոս է: Մեր հասարակությունն այժմ հասել է այնպիսի վիճակի, երբ առավել հարուստ խավի ֆինանսական հնարավորությունները 27 անգամ գերազանցում են առավել աղքատ խավի հնարավորությունները, իսկ համաշխարհային փորձը ցույց է տալիս, որ այդ գործակիցը 30-ի հասնելու դեպքում սոցիալական պայթյունն անխուսափելի է:

Ցավալի է, բայց մենք աննկատորեն մոտենում ենք կրիտիկական սահմանագծին: «Կայուն մարդկային զարգացման հայեցակարգը և Հայաստանը» գիտաժողովում (28-30 ապրիլ, 1997 թ.) բերվեցին այսպիսի թվեր. ՀՀ բնակչության 47,3 տոկոսն ի վիճակի չէ ապահովելու իր նվազագույն սպառողական զամբյուղը (ինչը կառավարությունը համառորեն հրաժարվում է հրապարակել): Տարեց մարդկանց շրջանում կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ նրանց 63,5 տոկոսը կարիք ունի սննդի, 36 տոկոսը՝ բժշկական օգնության, 6,8 տոկոս միայնակ ծերեր նշել են, թե իրենց կյանքը լիովին կախված է բարեգործությունից: Իսկ դա այդպես է, որովհետև երկրում կենսաթոշակների միջին չափը չնչին է՝ 6,5 դոլարին համարժեք դրամ: Երկրում հայտնվել են մուրացկանների, անօթևանների, բացարձակ ընչազուրկների հասարակական շերտեր, որ չկային նույնիսկ Սպիտակի ավերիչ երկրաշարժից և Ադրբեջանից եկած փախստականների հոսքից հետո:

Եվ այս ամենի համապատկերում շվայտության ու ցոփության անթաքույց դրսևորումներ նորահարուստների կողմից, «դղյակաշինություն» անունը ստացած ամենազորության ցուցադրում:

Այս վիճակը անհամատեղելի է սոցիալական արդարության հետ, սա լկտի մարտահրավեր է հասարակական կարծիքին, արհամարհանք է ժողովրդի հիմնական զանգվածի նկատմամբ:

Եթե ավելացնենք մարդու, հասարակ քաղաքացու անպաշտպանվածությունը, պաշտոնյաների և հատկապես իրավապահ մարմինների ամենազորությունը, կամայականությունները, օրենքների չգործելը կամ դրանց բացահայտ շրջանցումները «զոռբաների» կողմից, ապա չենք կարող չմտածել, որ մեր հասարակությունը նման է... հանգած, բայց խորքում եռքը չդադարեցրած հրաբուխի, որի ժայթքումը, Աստված մի արասցե, որևէ օր ակնկալելի է:

Ի՞նչ երաշխիք, որ այս «հրաբուխը» չի ժայթքի, երբ այժմ ունեցողը տեսնում է, թե ինչպես է ինքն իրեն «սոցիալական» համարող պետությունն ամենաբիրտ ու ամենավայրենի կերպով ճնշում թույլին և ուղղակի գուրգուրում... ուժեղին: Սպասենք՝ ինչո՞ւ: Խնդրեմ: Թող փորձի էլեկտրաէներգիայի վարձը չվճարել որևէ օրինապահ աղքատ, որ հանապազօրյա հաց վաստակել չի կարողանում: Անմիջապես հոսանքը կանջատեն: Թող փորձի ինձ նման համեստ վաստակի տեր մի քաղաքացի իր խղճուկ աշխատավարձից պետականորեն սահմանված եկամտահարկը չվճարել: Չի կարող, հարցնողն ո՞վ է, հաշվապահը նախ և առաջ եկամտահարկն է գանձում, նոր միայն հասանելիքը վճարում: Իսկ ահա «զորեղներին» սա չի վերաբերում: Հայաստանի տնտեսության 52 տոկոսը ստվերային է: Պարզ, մարդկային լեզվով դա նշանակում է, որ երկրի արտադրության կեսից ավելիի տերերը իրենց ստացած հարյուր-միլիոնավոր դոլարների եկամուտներից որևէ լումա չեն վճարում պետությանը: Ինչո՞ւ չեն վճարում: Որովհետև «վերևներում» հովանավորներ ունեն կամ «յուղում» են բոլոր նրանց բերանները, ովքեր պարտավոր էին հօգուտ պետության գանձումներ կատարել: Ահա թե ինչ է նշանակում «ստվերային»՝ հասարակ մահկանացուներիս լեզվով: Թե չէ դրանք ամենևին էլ «ստվերում», «մթության մեջ» կամ «ընդհատակյա» չեն, շատ լավ էլ երևում են, հայտնի են, որևէ մեկի «նկուղում» թաքնված չեն: Եվ սա ամենևին էլ միայն արտադրական ոլորտին չի վերաբերում: Այս «ստվերայնությունը» թափանցել է հասարակության կենսագործունեության բոլոր ոլորտները: Անխտի՛ր:

Ի՞նչ պետք է մտածի մարդ այն պետության մասին, որն իրենից յոթ կաշի է քերթում, իսկ «արտոնյալներին»... չի տեսնում: Ի՞նչ պետք է լինի այդպիսի պետության ներքին իրադրությունը:

Առավել բարվոք չէ արտաքին քաղաքական իրավիճակը: Արցախյան հիմնախնդրի լուծված չլինելը աշխարհաքաղաքական ինչ-ինչ շահագրգռությունների համապատկերում մեզ խոստանում է արտաքին նոր ճնշումների ուժեղացում, որոնց դիմագրավելու համար անհրաժեշտ է բոլոր ազգային-քաղաքական ուժերի զորաշարժ, հայրենիքի և սփյուռքի ամբողջ ներուժի համախմբում:

Պատրա՞ստ ենք մենք դրան, կարո՞ղ ենք վեր կանգնել հատվածական շահագրգռություններից և համախմբվել համազգային խնդիրների, կոնկրետ դեպքում՝ արցախյան հիմնախնդրի շուրջ:

Չափազանց շատ կուզենայի «այո» պատասխանել, սակայն մտավախություն ունեմ, թե «ոչ»-ն առավել հարմար է գալիս տվյալ պարագային:

Ինչո՞ւ: Սակայն դա արդեն առանձին հրապարակման նյութ է:

ՌՈՒԲԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԱԶԳ

միջազգային

Քաղաքական կուսակցությունները Իրանում

Այսօր Իրանի հասարակա-քաղաքական-ոլորտներում քննարկվող կարեւոր խնդիրներից է քաղաքական կուսակցությունների եւ բազմակուսակցական համակարգի ձեւավորման հարցը, որն ունի թե մեծաքանակ կողմնակիցներ եւ թե հակառակորդներ: Իրանում ընդհանրապես բացակայում է կուսակցությունների կազմակերպված գործունեության ավանդույթը:

Իրանի սահմանադրության 26-րդ հոդվածով որոշ նախապայմաններով ազատ գործելու իրավունք է տրվում հասարակական, քաղաքական ու կրոնական կազմակերպություններին, իսկ կուսակցությունների վերաբերյալ օրենքը խորհրդարանում վավերացվել է շուրջ 3 տարի առաջ:

1997-ի հունիսի 26-ին Իրանի իսլամական համակարգում առկա 3 հոսանքներից մեկը՝ չափավորականը, որը ներկայացնում է նախագահ Ալի Աքբար Ռաֆսանջանիի համախոհների շրջանակը եւ համախմբված է «Իրանի կառուցողականության սպասավորներ» կազմակերպությունում, հայտարարեց, որ մինչեւ սեպտեմբեր, այն է՝ նորընտիր նախագահին իշխանությունը փոխանցվելուց անմիջապես հետո, կգրանցվի որպես կուսակցություն՝ «Կառուցողականության սպասավորներ» անվամբ: Իրավական եւ մշակույթի հարցերով Իրանի փոխնախագահ Մոհաջերանին, որը չափավորական հոսանքի հայտնի դեմքերից է, հայտարարել է, որ կուսակցության ծրագիրն ու կանոնադրությունն արդեն մշակված են:

1906-ի Սահմանադրական հեղափոխության հաղթանակից հետո տեղի ունեցան երկրի առաջին խորհրդարանական ընտրություններ: Ընտրված խորհրդարանը մշակեց եւ հաստատեց երկրի առաջին սահմանադրության նախագիծը, որը շահի վավերացումից հետո մտավ ուժի մեջ: 1910 թ. 2-րդ խորհրդարանում առաջին անգամ կազմավորվեցին «չափավորականներ» եւ ժողովրդավարներ խմբակցությունները, որոնց հիման վրա դրսում միաժամանակ հիմնադրվեցին համանուն կուսակցություններ: Սակայն դրանք Իրանի հասարակության շրջանում լայն տարածում չգտան եւ տարբեր պատճառներով աստիճանաբար մարեցին: Երեւան եկան նոր՝ ձախ հոսանքի քաղաքական կուսակցություններ, որոնք եւս չզարգացան ոչ խորհրդարանում, ոչ էլ դրսում:

1925 թ. Իրանի իշխանության օլիմպոսին հայտնվեց Ռեզա Փեհլեւին՝ հիմնադրելով Իրանում համանուն ազգավորական հարստություն: Նա ճնշիչ քաղաքականություն որդեգրեց համայնավարական ուղղություն ունեցող կազմակերպությունների նկատմամբ, ինչպես նաեւ խիստ սահմանափակեց այլ ուղի դավանող քաղաքական կուսակցությունների ու միավորումների գործունեությունը: 1941 թ. օգոստոսի 25-ին Իրանում իշխանության եկավ թագաժառանգ Մոհամմեդ Ռեզա Փեհլեւին: Վերջինիս օրոք, մինչեւ 1953 թ. հեղաշրջումը, փաստորեն Իրանում ձեւավորվեց բազմակուսակցական համակարգ, որտեղ ազատ գործունեություն ծավալեցին քաղաքական տարբեր կուսակցություններ ու կազմակերպություններ: Այդ շրջանի կարեւորագույն քաղաքական կազմակերպություններից էին «Թուդե» համայնավարական կուսակցությունը եւ «Ազգային ճակատ» ազգայնական կազմակերպությունը, որոնք թեեւ խորհրդարանում մեծամասնություն չէին կազմում, սակայն որոշիչ դեր ունեին օրինագծեր եւ որոշումներ կայացնելու գործում: Մոհամմեդ Ռեզա շահը հեղաշրջումից անմիջապես հետո լուծարեց ընդդիմադիր բոլոր կուսակցությունները, իսկ 70-ական թթ. արդեն համախոհ, եթե չասենք, հենց իշխանությունների ստեղծած կուսակցությունները:

Լուծարված կուսակցություններից շատերն անցան ընդհատակ, բայց քչերին հաջողվեց շարունակել կուսակցական գործունեությունը: Այդ եզակիների թվում էր «Թուդե» կուսակցությունը, որը ղեկավարվում էր դրսից: Բացի այդ ընդհատակում հիմնվեցին ձախ ուղղության այլ կուսակցություններ ու կազմակերպություններ, որոնք մեծ ակտիվություն ցուցաբերեցին Իսլամական հեղափոխության ընթացքում: 1984 թ. խորհրդարանական 2-րդ ընտրությունների ժամանակ գործող բոլոր կուսակցությունների, բացառությամբ «Ջոմհուրիյեթ էսլամի» (Իսլամական հանրապետություն), գործունեությունը կասեցվել էր: Վերջինս հիմնադրվել էր Իրանում իսլամական հեղափոխության գլխավոր գործիչների ղեկավարած հեղափոխության հաղթանակից հետո: Սակայն սա եւս ինքնալուծարման ենթարկվեց, ինչպես նշում են որոշ քաղաքագետներ, հեղափոխության առաջնորդ Իմամ Խոմեյնիի ցանկությամբ: Այնուհետեւ շուրջ 1 տասնյակ տարիներ Իրանի հասարակական-քաղաքական ասպարեզում թափուր մնաց կուսակցությունների տեղը: Սակայն մինչեւ 1996 թ. իսլամական վարչակարգի շրջանակներում առկա էին պահպանողական եւ ձախ հոսանքները, որոնք համախմբված էին համապատասխանաբար «Ջամեեյե ռոուհանիյաթե մոբարեզ» (Մարտնչող հոգեւորականության համայնք) եւ «Մաջմաե ռոուհանիյունե մոբարեզ» (Մարտնչող հոգեւորականների միություն) կազմակերպությունների շուրջ: Դրանք ունեն նաեւ իրենց մամուլի օրգանները. «Ռեսալաթ» օրաթերթը պատկանում է աջերին, իսկ «Սալամը»՝ ձախերին: Քաղաքական այս հոսանքների գործունեությունը որոշ կողմերով նման է կուսակցականին: Նախագահ Ռաֆսանջանին եւս աջ հոսանքի կազմակերպության անդամ էր: Հենց դա էր պատճառը, որ 4-րդ խորհրդարանական ընտրություններում, երբ պահպանողականները փայլուն հաղթանակով պարտության մատնեցին ձախերին, գերակշիռ մեծամասնություն կազմելով խորհրդարանում, այն համարվեց նաեւ նախագահ Ռաֆսանջանիի հաղթանակը: Թվում էր, թե վերջինիս տնտեսական եւ հասարակական ոլորտի ծրագրերը այլեւս կիրագործվեն անխափան: Սակայն աստիճանաբար պարզ դարձավ, որ «աջ» խորհրդարանը «ձախի» համեմատությամբ ավելի լուրջ խոչընդոտներ է հարուցում նախագահ Ռաֆսանջանիի կառավարության բարեփոխումների ճանապարհին: Այլ կերպ ասած, կառավարության եւ պահպանողական խորհրդարանի տեսակետները ոչ միայն չէին համընկնում շատ հարցերում, այլեւ հակասում էին միմյանց, ինչի հետեւանքով իսլամական վարչակարգի շրջանակներում աստիճանաբար ձեւավորվեց երրորդ հոսանքը, որը հայտնի դարձավ չափավորական, կամ «մոդեռն» աջեր, երբեմն նաեւ տեխնոկրատներ անվամբ, որը փաստորեն պահպանողական հոսանքի ճյուղավորում է:

1995 թ. վերջին, խորհրդարանական 5-րդ ընտրություններից 3-4 ամիս առաջ քաղաքական կուսակցությունների անհրաժեշտությունը երկրի ներքին քաղաքական կյանքում կրկին օրախնդիր դարձավ: Նախագահ Ռաֆսանջանին նշեց, որ կուսակցությունները անհրաժեշտություն են ազատ ընտրությունների համար («Աբրար», 24 դեկտեմբերի, 1995 թ.): Այնուհետեւ չափավորական կողմնորոշում ունեցող քաղաքական գործիչներից ոմանք հայտարարեցին, որ մտադիր են նոր քաղաքական կուսակցություններ հիմնադրել: 1996 թ. հունվարի 17-ին «մոդեռն» աջերը հանդես եկան հայտարարությամբ, որը ստորագրել էին 10 նախարար, 4 փոխնախագահ, Թեհրանի քաղաքապետը եւ Իրանի կենտրոնական բանկի տնօրենը: Հայտարարությունն ստորագրած այս խումբը ինքնակոչվեց «Իրանի կառուցողականության սպասավորներ», որը հայտնի դարձավ նաեւ որպես 16 խումբ: Հայտարարությունում խիստ բարձր էր գնահատվել նախագահ Ռաֆսանջանիի գործունեությունը թե իբրեւ խորհրդարանի նախկին, եւ թե որպես երկրի ներկա նախագահի: Այսպիսով, պաշտոնական ձեւակերպում ստացավ իշխող վարչակարգի 3-րդ քաղաքական հոսանքը, քանզի ընտրությունների կենտրոնական վերահսկիչ խորհրդի համաձայնությամբ չափավորականները խորհրդարանական 5-րդ ընտրություններին մասնակցեցին «Իրանի կառուցողականության սպասավորներ» անվամբ: Սակայն, նախարարները որոշակի պատճառներով այլեւս չհամագործակցեցին այդ խմբի հետ: Եվ այսպիսով, 16-ամյակը դարձավ վեցյակ:

Թեեւ խորհրդարանական ընտրությունների չափավորականներին չհաջողվեց մեծամասնություն կազմել խորհրդարանում, այսուհանդերձ հաշվի առնելով անհավասար մրցապայքարը եւ նրանց նորաստեղծ լինելու հանգամանքը, կարելի է ասել, որ խորհրդարանում շահելով 80 ձայն պահպանողականների 100-ի դիմաց, լուրջ հաջողություն արձանագրեց, ինչը, անշուշտ, իր ազդեցությունն ունեցավ 1997 թ. մայիսի 23-ի նախագահական ընտրությունների վրա: Թվում էր, թե 1995 թ. վերջին քաղաքական կուսակցությունների ստեղծման հարցի բարձրացումը հանգելու էր դրանց հիմնադրմանը: Բայց 1996 թ. մայիսի վերջին հեղափոխության առաջնորդ Ալի Խամենեին 5-րդ խորհրդարանի բացման իր ելույթում հավանության չարժանացրեց կուսակցություն ստեղծելու միտքը: Առժամանակ երկրորդ պլան մղվեց այդ հարցը: Այսուհանդերձ, նախագահական ընտրություններից 7-8 ամիս առաջ սկսած առ այսօր կուսակցություն հիմնելու հարցը դարձյալ լուրջ քննարկումների առարկա դարձավ: Մամուլը, չափազանցություն չի լինի, եթե ասենք, հեղեղվեց այս թեմայով գիտական վերլուծական հոդվածներով, ընդգծվեցին բազմակուսակցության համակարգի առավելություններն ու թերությունները: Խորհրդարանի նախագահ Նաթեղ Նուրի 1996 թ. նոյեմբերի 9-ին «Իրան» օրաթերթին տված հարցազրույցում նշեց, որ կուսակցությունների ստեղծումը իսլամական հեղափոխության հիմունքներից եւ ոչ մեկին չի հակասում: Նախագահական ընտրարշավի ընթացքում այս հարցում առավել մեծ ակտիվություն դրսեւորեց չափավորականների եւ ձախերի թեկնածու, նորընտիր նախագահ Մոհամմեդ Խաթեմին՝ նախընտրական խոստումներում կարեւոր տեղ հատկացնելով հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունների ազատ գործելու եւ խոսքի ազատությանը: Հարկ է նշել, որ պահպանողական եւ ձախ ծայրահեղականները մշտապես դեմ են եղել երկրում բազմակուսակցական համակարգի ձեւավորմանը: Աջ ծայրահեղականների կարծիքով, կուսակցությունը ընդհանրապես արեւմտյան երեւույթ է եւ հակասում է կրոնապետության համակարգին: Այն պառակտում կառաջացնի մահմեդականների շարքերում: Այնուամենայնիվ, ինչպես նշվեց, չափավորականները լուրջ քայլեր են կատարում իրենց քաղաքական գործունեությունը շարունակելու բարենորոգչական մի կուսակցության շրջանակներում, որի նպատակը տնտեսական եւ հասարակական ասպարեզներում նախագահ Ռաֆսանջանիի բարեփոխումների ծրագրի իրականացումն է: Ստեղծվող «Կառուցողականության սպասավորներ» կուսակցության հիմնական կորիզն է այդ խմբի հիմնադիր վեցյակը՝ գումարած խորհրդարանում հըզբոլլահականների միության խմբակցության նախագահ Աբդուլլահ Նուրին, պատգամավորներ Ֆաեզե Հաշեմին (նախագահ Ռաֆսանջանիի դուստրը), Սեյեդ Հոսեյն Մարաշին եւ նավթարդյունաբերության փոխնախարար Ալի Հոսեյնին, որոնք վեցյակին էին միացել նախագահական ընտրություններից հետո: Միաժամանակ պահպանողականները եւս կուսակցություն հիմնելու հարցը քննարկման առարկա են դարձրել: Իսկ ձախերն ընդհանուր առմամբ քաղաքական կուսակցությունների հիմնումը կարեւորում են, եւ անշուշտ, այս ուղղությամբ լուրջ քայլերի կդիմեն: Ուստի ներքաղաքական նման զարգացումները մեծ հավանականությամբ շուտով կհանգեցնեն երկրում բազմակուսակցական համակարգի ստեղծմանը, սակայն առայժմ իսլամական վարչակարգի շրջանակներում:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

«ՆԱՎԹԱՅԻՆ ՏԵՆԴ»

ԱՄՆ-ը սկսում է բարկանալ

«Նավթային տենդ», ահա այսպիսի ախտորոշմամբ է բնութագրվում այն գործընթացը, որն ըստ էության, աշխարհի նոր վերաբաժանում է: Սոցիալիստական ջոկատի անհետացման «շնորհիվ» ներկայումս ցամաքի երեսն է եղել ավելի քան 30 մլն քառ. կմ տարածք ունեցող մի մակերեսույթ՝ աշխարհագրական եւ ստորերկրյա շուկա դառնալու ամենայն հնարավորություններով: Եվ երբ հաշվի առնենք միայն այն փաստը, որ երկրագնդի ընդհանուր ցամաքը կազմում է 149 մլն քառ. կմ, պարզ հասկանալի է դառնում այն մոլուցքը, որով համակված «աշխարհի տերերը» որոնում են նոր տեղեր «նոր արեւի տակ»: Հասկանալի է նաեւ, որ իրադրության գերին բոլոր դեկերը ֆռում են պաշտոնական Վաշինգտոնը, որտեղ եւ «հավասարակշռվում են» եղած եւ հնարավոր բոլոր հակասությունները: Ինչպես հայտնի է, 1996-ին ԱՄՆ Կոնգրեսի ընդունած որոշման համաձայն (դ՛Ամատոյի-Քենեդու օրինագիծ), բոլոր այն կազմակերպությունները, որոնք Իրանի եւ Լիբիայի տնտեսության մեջ 40 մլն դոլարից ավելի ներդրումներ կկատարեն, կենթարկվեն համապատասխան պատժամիջոցների:

«Միջազգային ահաբեկչության» դեմ ուղղված այդ քայլը ակամա խթանում է նաեւ «Մեծ յոթնյակի» եվրոպական ներկայացուցիչների զարգացումը, բոլորեցնելով տարածաշրջաններում եղած նրանց լծակները: Միեւնույն ժամանակ առանձին եվրոպական կազմակերպություններ չեն թաքցնում իրենց բացասական վերաբերմունքը ողջ ձեռնարկության հանդեպ, դրանով իսկ վտանգելով սեփական գանձարանի առողջությունը: Օրերս սենատոր դ՛Ամատոյի իրավական խնդիրներով օգնական Գրեգ Ռիխմանը հանդես եկավ մի ընդարձակ հայտարարությամբ, որում խորհուրդ էր տալիս եվրոպական նավթային մի շարք հայտնի ընկերությունների հետեւել իր պատրոնի օրինագծին: Ֆրանսիայի գործակալության հաղորդագրության համաձայն, առանձնահատուկ շեշտով նախազգուշացվեց ֆրանսիական խոշոր «Տոտալ» նավթային ընկերությունը, որն անկախ ամենից դեռ շարունակում է ներդրումներ կատարել Իրանի եւ Լիբիայի տնտեսության մեջ:

Ա. Գ.

Միլիարդատերերի ակումբը համալրվեց «նոր ռուսներով»

Ամերիկյան «Ֆորբս» հանդեսը պարբերաբար հրապարակում է մոլորակի 200 ամենահարուստ մարդկանց ցանկը: Այս տարվա ցանկում նշված են ռուսաստանցի մի խումբ ձեռնարկատերերի անուններ: Հանդեսը Բորիս Բերեզովսկու կարողությունը գնահատել է 3 մլրդ դոլար, Միխայիլ Խոդորկովսկունը՝ 2,4, Վագիթ Ալեկպերովինը՝ 1,4, Ռեմ Վյախիրեւինը՝ 1,1 մլրդ, Վլադիմիր Պոտանինինը՝ 700 եւ Վլադիմիր Գուսինսկունը՝ 400 մլն դոլար:

Երեք տարի շարունակ այս ցանկում առաջին տեղը զբաղեցնում է համակարգչային ծրագրերի արքա եւ «Մայկրոսոֆտ» կորպորացիայի տնօրեն Բիլ Գեյթսը: «Ֆորբսի» գնահատման համաձայն, անցյալ տարի նրա կարողությունը կրկնապատկվել է եւ կազմել 36,8 մլրդ դոլար: Ճիշտ է, էլ ավելի շատ փող ունի Բրունեյի սուլթան Հասսանալ Բոլկիախը՝ 38 մլրդ: Սակայն «Ֆորբսը» իր դասակարգման մեջ առանձին ցանկով է ներկայացնում միապետներին ու բռնապետներին, քանի որ նրանք ոչ թե վաստակել են իրենց հարստությունը, այլ ժառանգություն են ստացել: Վերջիններիս մեջ հանդեսը 10-րդ տեղն է հատկացնում Ֆիդել Կաստրոյին, նրա կարողությունը գնահատելով 1 մլրդ 400 մլն դոլար:

Բորիս Բերեզովսկի

Ամենահարուստ գործարարների ցանկում 2-րդ տեղը զբաղեցնում է խանութների ամերիկյան «Ուոլմաս» ցանցի հիմնադիր Սեմ Ուոլտոնի ընտանիքը, որի ժառանգությունը կազմում է 27,6 մլրդ դոլար: 3-րդ մեծահարուստ գործարար ամերիկացի ձեռնարկատեր Ուորեն Բաֆեթն է՝ 23,2 մլրդ: Ամերիկացիները 6 տեղ են զբաղեցնում միլիարդատերերի առաջին տասնյակում, որոնց ընդհանուր թիվն աշխարհում մոտ 500 է: Հաջորդ տեղերում են Հոնկոնգի անշարժ գույքի առեւտրականները, գերմանացի արդյունաբերողները, իտալացի հեռուստամագնատները, ֆրանսիացի դիզայներները:

«ԿՈՄՍՈՄՈԼՍԿԱՅԱ ՊՐԱՎԴԱ»

ՀԱՄԱՌՈՏ

Լեհաստանը, Հունգարիան, Չեխիան, Սլովենիան, Էստոնիան եւ Կիպրոսը՝ ԵՄ-ում

15 ՀՈՒԼԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Եվրամիության հանձնաժողովն այսօր պաշտոնապես համաձայնեց 6 պետության երաշխավորել Եվրամիությանն առաջին փուլում անդամագրելու առաջիկա բանակցություններում: Խոսնակ Նիկոլաս Վանդերփասը Բրյուսելում ասաց, որ այդ 6 պետություններն են Լեհաստանը, Չեխական Հանրապետությունը, Հունգարիան, Սլովենիան, Էստոնիան եւ Կիպրոսը: Եվրամիության ղեկավարները վերջնական եզրակացություն նշված երկրների անդամության վերաբերյալ կկատարեն դեկտեմբերին:

Բոսնիայի սերբական հանրապետությունում եւս մի պայթյուն

15 ՀՈՒԼԻՍ, BBC: Բոսնիայում մի պայթյուն եւս տեղի ունեցավ եւ ենթադրվում է նորից, որ այդ գործողությունն ուղղված է Բոսնիայի սերբական հանրապետությունում աշխատող միջազգային կազմակերպությունների դեմ: Այս անգամ պայթյունը տեղի ունեցավ Բանյա Լուկա մայրաքաղաքում, որտեղ ըստ երեւույթին նռնակ է նետվել այն շենքի մեջ, որտեղ գտնվում էր ընտրությունների անցկացմանը հետեւող միջազգային դիտորդներից մեկի բնակարանը: Պայթյունից ոչ ոք չի տուժել: Բոսնիայում միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչները ենթադրում են, որ այդ պայթյունները նպատակ ունեն խափանելու ԵԱՀԿ-ի մասնակցությունը Բոսնիայի սերբական հանրապետությունում կայանալիք խորհրդարանական ընտրություններին: Այդ ընտրությունները պետք է անցկացվեն, քանի որ հանրապետության նախագահ Բիլյանա Պլավշիչը ցրել է խորհրդարանը՝ Սկուպշչինան:

ԱԶԳ

մշակույթ

Այս գաղափարի շուրջը Հայաստանի կոմպոզիտորների եւ երաժշտագետների միությունը իր հովանու ներքո միավորել էր վերջերս Երեւանում անցկացված միջազգային գիտաժողովը եւ հայկական երաժշտության համերգաշարը: Զեկուցումների թեմաները անչափ տարբեր էին: Դրանցից յուրաքանչյուրը վերաբերում էր ազգի երաժշտական մշակույթի տարբեր հոսանքների ու միտումների առնչությամբ ծագած հարցերին:

մնայունությունը XX դարի վերջի հայ ավանդական գործիքային երաժշտության մեջ» (Ա. Բաղդասարյան, Գ. Դարաղյան), «Անցիկ երաժշտական տեսությունը նոր ընթերցմամբ» (Ա. Գրիգորյան), «Երաժշտական բուժման հիմունքները ու հեռանկարները» (Ռ. Հարությունյան), «Հնչյունային կառույցների բազմաչափությունը զգլխիչ հազարամյակի երաժշտության ուղի» (Մ. Կոկժաև):

Բացի դրանից, կայացավ հայ կոմպոզիտորների կամերային-գործիքային Լախաննմանի երաժշտությունը, ինչպես նաեւ իր ստեղծագործությունները, որոնք բարձր գնահատվեցին մեր երաժիշտների կողմից: Հ. Յու. ֆոն Բոզեն անչափ վառ տպավորություններ ստացավ նաեւ հայ երաժշտության ունկնդրումից, որը նրան զարմացրեց ստեղծագործական անհատականությունների բազմազանությամբ: Նրա խոստովանությամբ, իր վրա հատկապես մեծ տպավորություն է գործել Ա. Զոհրաբյանի երաժշտությունը:

Սիմպոզիումի շրջանակներում

Երաժշտությունը XXI դարի շեմին

Գիտաժողովը բացեց Հայաստանի կոմպոզիտորների եւ երաժշտագետների միության նախագահ Ռ. Ամիրխանյանը, նշելով դրա կարեւորությունը բոլոր երաժշտական երեւույթների գիտակցման, դրանց ամփոփման եւ հետագա ստեղծագործական ուղղումների ուղիների հարթման համար: Ողջույնի նկուրներով հանդես եկան Հայաստանում Ռուսաստանի Դաշնության դեսպան Ա. Ռունովը եւ Մոսկվայի «Մուզիկալնայա ակադեմիա» հանդեսի խմբագիր Յու. Կորևը:

Այն մասին, թե գիտաժողովի երեք օրերի ընթացքում ինչ նյութեր են արծարծվել, կարելի է դատել արդեն իսկ զեկուցումների վերնագրերից. «Հայ երաժշտությունը XXI դարի շեմին» (Մ. Սարգսյան), ««Բանահյուսություն-կոմպոզիտոր» կապը հայ կոմպոզիտորական արվեստի զարգացման մեջ» (Ժ. Զուրաբյան), «Ավանդական երաժշտական մշակույթը հազարամյակների սահմանագծին» (Ռ. Ցուրցումիա, Թբիլիսի), «Լեռնեխիայի [illegible] ստեղծագործության մեջ» (Վ. Խոլոպովա, Մոսկվա), «XX դարի երաժշտության լադոտոնայնային համակարգը» (Է. Փաշինյան), «Ժամանակակից բալետի դրամատիկայի ուղու կողմեր» (Ն. Ավեշյան), «Տեսական երաժշտագիտության եւ կոմպոզիտորական ստեղծագործության փոխադարձ կապի որոշ կողմերի մասին» (Ա. Անանյան), «Անհատի հիմնահարցը վրացական ազգի երաժշտական ստեղծագործության մեջ» (Լ. Գոգուա, Թբիլիսի), «Ռիթմիկ շարժման օրինաչափությունները XX դարի գործիքային երաժշտության մեջ» (Կ. Զաղացողանյան), «Պոստմոդեռնիզմի գծերը Ավետ Տերտերյանի սիմֆոնիկ ստեղծագործության մեջ» (Լ. Պտուշկո, Նիժնի Նովգորոդ), «Բազ-

ստեղծագործություններից բաղկացած մի համերգ: Ցավոք, մի շարք պատճառներով անհնար դարձավ սիմֆոնիկ երաժշտության հնչողության արտահայտումը: Ունկնդիրների խոստովանությամբ (ի դեպ, անցկացվեց հատուկ սոցիոլոգիական հարցում) առավել հաջող են համարվել այն համերգները, որոնց ընթացքում հնչել են Ա. Տերտերյանի (Երկրորդ կվարտետ կամերային նվագախմբի համար փոխադրված, դիրիժոր Մ. Սիմոնյան), Է. Հայրապետյանի (Կոնցերտ ալտի եւ կամերային նվագախմբի համար), Ա. Զոհրաբյանի (Lux fulgebit եւ նոկտյուրն), Մ. Խառայելյանի (Կոնցերտ բասկլարնետի եւ կամերային նվագախմբի համար) ստեղծագործությունները, Վ. Սարյանի (համար 2), Ա. Բաբաջանյանի, Է. Միրզոյանի, Է. Հովհաննիսյանի (համար 4), Տ. Մանսուրյանի (համար 4) լարային կվարտետները, Ս. Զաքարյանի եւ Ռ. Ալթունյանի լարային նվագախմբի համար գրված մանրանկարները, Գ. Ավագյանի դաշնամուրային տրիոն: Իսկ ֆագոտի համար գրված հաջողությամբ անցավ մանկական խմբերգային երաժշտության համերգը (դիրիժոր Ի. Վարդանյան), որտեղ հնչեցին Ս. Աղաջանյանի, Գ. Չիչյանի, Ռ. Ամիրխանյանի, Ռ. Պետրոսյանի, Ա. Լուսինյանի, Ս. Բարխուդարյանի, Ա. Պալյանի, Ի. Վարդանյանի, իսկ վերջում Ա. Սմբատյանի երգերը:

Նշանակալի դարձավ նաեւ այդ օրերին գերմանացի հայտնի կոմպոզիտոր, Մյունխենի համալսարանի դասախոս Հանս Յուրգեն ֆոն Բոզեի Երեւան ժամանելը: Կոմպոզիտորների տանը նա երկու հետաքրքիր դասախոսություն կարդաց գերմանացի ժամանակակից կոմպոզիտորների ստեղծագործության մասին, ներկայացնելով Շտոկհաուզենի, Քիլմայերի, Հենցեի,

կազմակերպվեց նաեւ ուսանող կոմպոզիտորների ստեղծագործությունների մրցույթ: Ժյուրիի անդամներն էին մեր գերմանացի հյուրը Հ. Յու. ֆոն Բոզեն, Լ. Պտուշկոն (Նիժնի Նովգորոդ), Ռ. Ամիրխանյանը, Մ. Խառայելյանը, Ա. Զոհրաբյանը եւ այդ մրցույթի նախաձեռնող կոմպոզիտոր Մ. Կոկժաեւը, որը ղեկավարում է Երեւանի կոնսերվատորիայի առընթեր գործող Ինստիտուտ երաժշտության սիրահարների ուսանողական ակումբը: Առաջին մրցանակը ոչ ոք չստացավ, որի հետեւանքով մրցույթի դափնեկիրները դարձան Վիգեն Կզարբոյանը (առաջին կուրս, երկրորդ մրցանակ), Նարինե Խաչատրյանը (առաջին կուրս, երկրորդ մրցանակ), Եվա Դիլանյանը (երրորդ կուրս, երրորդ մրցանակ): Խրախուսական մրցանակներ ստացան երրորդ կուրսեցիներ Կարեն Անանյանը եւ Արթուր Մարկոսյանը: Հայաստանի մշակույթի նախարարության հատուկ մրցանակին արժանացավ Լիլիթ Թոմանյանը (առաջին կուրս):

Երեւան այցելած հյուրերը եղան Մատենադարանում, Մ. Սարյանի, Ս. Փարաջանովի թանգարաններում, Էջմիածնում, կոմպոզիտոր Ա. Տերտերյանի Սեւանում գտնվող տանը: Տպավորությունները շատ էին: Տպավորվել են մոսկվացի երաժշտագետ, արվեստագիտության դոկտոր Վ. Խոլոպովայի հետ իմ զրույցի ընթացքում նրա ասած խոսքերը. «Ես նկատել եմ, որ ձեր մոտ հասարակ մահկանացուից մինչեւ հանճար մեկ քայլ է»:

Արդ, մաղթենք մեր ժողովրդին բավարար կամք, որպեսզի արդարացնի այդ անչափ պատասխանատու հայտարարությունը եւ միաժամանակ տոկա այս բարդ պատմական ժամանակաշրջանի դժվարություններին ու արժանավայել դիմանալու:

ԿԱՐԻՆԵ ՋԱՂԱՑՊԱՆՅԱՆ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

Մի ափ ներաշխարհ՝ ծանոթ ափերում...

Ստամբուլում լույս է տեսել գրականագետ Սուրեն Դանիելյանի «Ռոբեր Հասսէճեան. Ներաշխարհի գեղարուեստական քննութիւն» մենագրությունը: Այն, ըստ էության, արեւմտահայ գրականությունը եւ հայրենի գիտա-մշակութային եզրերը շաղկապող հանգույց է, որը բացահայտում է մեզանում քիչ հայտնի արձակագրի, թատերագրի, լրագրողի անցած ստեղծագործական հիսնամյա ուղին: Գրեթե ամեն օր լսում ենք «Ինչպես հաղորդում է «Մարմարա» օրաթերթը»...

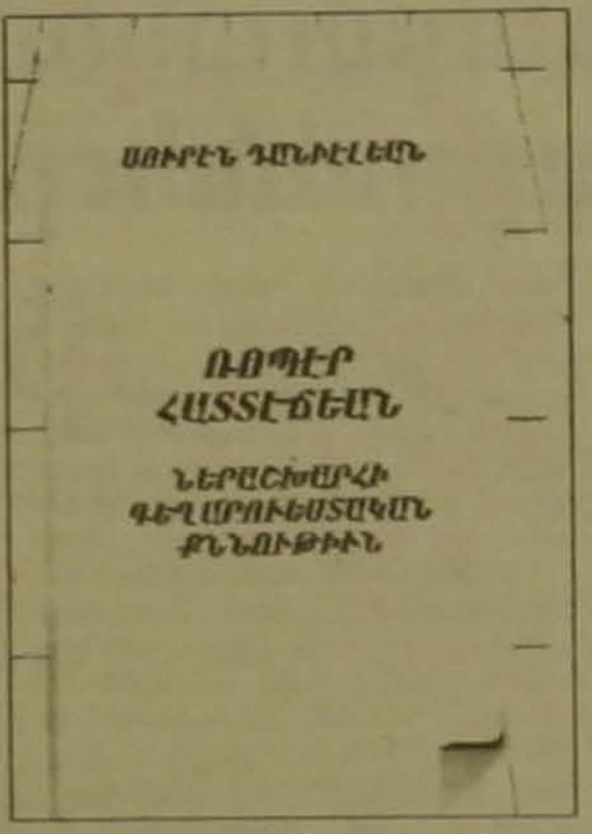

բայց քչերս գիտենք, որ, ահա, ուղիղ երեսուն տարի այն խմբագրում է պոլսահայ մշակութային կյանքի անխոնջ կազմակերպիչներից Ռոբեր Հասսեճյանը:

Ինձս արեւմտահայ գրականության երկրպագու՝ անցյալ տարվա աշնանը հաճույքն ունեցա ականատեսը եւ ժամանակիցը դառնալու ծննդյան 70-ամյակի առթիվ Հայաստան հրավիրված Ռոբեր Հասսեճյանի մեծարման երեկոյին՝ Հայաստանի գրողների միության դահլիճում, ուր հանդիսավորությամբ Հրանտ Մաթեւոսյանը նրան շնորհեց Միության անդամատոմս, որը հաստատում էր մեր ազգային գրականության միասնական ընթացքը: Տպավորիչ էր հյուրի՝ հարցազրույցի ժամանակ ասած խոսքը. «Ինչ մեղք, որ բավական երկար ժամանակ իրարմե անջատված մնացինք բնական կամ արհեստական պատերով: Բայց այսուհետեւ այդպիսի պատերու գոյությունը ընդունելի չէ: Կամրջն ամրանդվիլ սկսած են արդեն, եւ թերեւս ես կը հանդիսանամ այն առաջին մարդը, որ պատճառ կը դառնա պոլսահայ եւ Հայաստանի գրողներու միջեւ նոր ու աշխույժ կապ մը ստեղծելու համար»:

Առաջինը լինելու հպարտությունը նրան տալիս է հենց վերջերս հրատարակված աշխատասիրությունը, որի հեղինակը արեւելահայ է՝ բանասիրական գիտությունների դոկտոր, սփյուռքահայ գրականության առաջատար մասնագետ Ս. Դանիելյանը: Նա չորս մենագրությունների հեղինակ է, գրել է հարյուրավոր հոդվածներ նորագույն գրականության ամենատարբեր խնդիրների շուրջ, որոնց մեջ «պոլսականը» առանձնահատուկ բաժին ունի: «Մեր օրերում, գրում է նա, պոլսահայ գրական ջոկատը լավագույններից է Սփյուռքի ընդհանուր համեմատականներում. նա տասնամյակների մեջ կարողացավ կենսունակ պահել դասական շրջանի ավանդները, ապրեց ու տոկաց, արգասավորեց հոգեւոր սերմը սերունդից սերունդ»:

Հետպատերազմյան շրջանը բերեց գրական-գեղարվեստական նոր միջավայր, ի հայտ եկան նոր ուժեր, որոնք ոչ միայն արգասավորեցին ստեղծագործական հունդը, այլեւ դարձան շարժման առաջնորդներ: Հ. Մնձուրու, Խ. Ամիրյանի, Վ. Աճեմյանի, Զահրատի, Զ. Խրախունու եւ այլոց կողքին կանգնեց Ռոբեր Հասսեճյանը իր հարուստ ստեղծագործական նկարագրով: Նա անմիջապես ուշադրություն գրավեց իր պատմվածքներով եւ թատերակներով: Եվ ահա հայրենի գրականագետը իր ուսումնասիրության մեջ խորքով քննության է ենթարկել գրողի «Բառասխալ», «Մարդոց մեծության եւ խեղճության մասին» ժողովածուները, առանձին պատմվածքներ եւ արձակ բանաստեղծություններ, «Կյանքի մը երեք կիրակիները», «Վասակ», «Մահը ա՞յս է արդյոք» եւ ուրիշ թարգմանություններ, «Առաստաղը» վեպը, «Հուշատետր»-ի առանձին պատառիկներ:

Գրականագետը չի շրջանցում նաեւ Ռ. Հասսեճյանի փիլիսոփայական ենթախոսքը՝ դիտելով որպես ստեղծագործական կենսական հայեցակետ: Ռ. Հասսեճյանն այդ քչերից մեկն է, ում էկզիստենցիալիստական (գոյապաշտական) ըմբռնումները վեր են հանում մարդու ներաշխարհը, նրա պատասխանատվությունն իր միջավայրում, «ապրելու դատապարտվածության» զանազան շերտերը: Նրա խոհագրության մեկուկես տասնյակից անցած «Հուշատետր»-երում հավաքական հերոսը փորձում է առավելագույնս ընկալել ապրած յուրաքանչյուր օրը, պահը, կարողանում է որսալ ժամանակի փոփոխվող դեմքը: Ռ. Հասսեճյանը «Հուշատետրը», որ գրում է 80-ական թթ. սկզբից առ այսօր, չի պահում գզրոցներում, այլ «Մարմարա»-ի խմբագրի ամենօրյա սյունակներում, համայնքին ի տես, կոչնակում է օրվա չարը, փառաբանում ժամանակի արագության մեջ աննկատ ծվարած բարին, որ նահանջում է: Օրվա «դեմքի» կնճիռները որսալու աճապարանքը (եթե ոչ՝ վազքը) խմբագրապես Հասսեճյանի տարերքն է, որ փոխանցվել է գրող Հասսեճյանին:

Սփյուռքահայ վիպագրության պատմաբան Ս. Դանիելյանը ընթերցողի համար բացել է ուշագրավ մի աշխարհ: Եթե նկատի ունենանք, որ շատ շուտով նրա խմբագրությամբ եւ Գարեգին Ա Վեհափառ հայրապետի օրհնությամբ լույս է տեսնելու Ռոբեր Հասսեճյանի «Հուշատետր»-ի ընտրանին, ապա կարելի է ասել, որ հայրենի ընթերցողը այս տարի անհամեմատ ամբողջական պատկերացում կկազմի Ռոբեր Հասսեճյանի գրական-ստեղծագործական ուրույն աշխարհի մասին, ինչը մի փոքր կմեղմի նրա շուրջ այսքան տարիներ մեզանում պահպանված եւ ոչ մի կերպ չարդարացված «լռությունը»:

Ռ. Հասսեճյանի ստեղծագործությունը նորագույն հայ գրականության բազմերանգ շերտերից մեկն է: Այն մեզանում «քննություն» անպայման կբռնի, ինչի վկայությունն արդեն ճանաչված գրականագետի այս աշխատանքն է:

ՌԱԶՄԻԿ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

Միջոցառում Ալեքսանդր Սպենդիարյանի տուն-թանգարանում

Կրկին ջերմ եւ արվեստով հագեցած մթնոլորտ էր Ալ. Սպենդիարյանի տուն-թանգարանում: «Կիթառի երաժշտությանը նվիրված օր» միջոցառմանը, որ կազմակերպել էին թանգարանի աշխատակիցները, զուգակցվեց «Վարդանանց ասպետների» վարժարանի սաների եւ «Բոստոն-Երեւան Քույր» ասոցիացիայի կողմից կազմակերպված քսանմեկ օրով փոխայցելությամբ Հայաստան ժամանած տաս պատանիների հյուրընկալությամբ: Նշենք, որ վարժարանի լավագույն սաները դեկտեմբեր-հունվար ամիսներին մեկնել էին Բոստոն՝ կատարելագործելու իրենց գիտելիքները, լեզվի իմացությունը, ճանաչելու եւ շփվելու ամերիկահայ իրենց հասակակիցների հետ: Եվ այժմ ուսուցչուհի Էլենա Անդրեասյանի եւ բուժաշխատող Ճովիկ Հաջյանի ուղեկցությամբ Երեւան են ժամանել նրանց հասակակիցները՝ ծանոթանալու մեր երկրին, մշակույթին, պատմությանը: Նրանք ոչ միայն լինում են Հայաստանի տեսարժան վայրերում, այլեւ մասնակցում դասընթացների «Վարդանանց ասպետներ» վարժարանում:

Թանգարանի տնօրեն Մարինե Օթարյանը իր ողջույնի խոսքը հղեց հյուրերին, այնուհետեւ թանգարանի գիտաշխատող Լ. Գեւորգյանը ներկայացրեց Ալ. Սպենդիարյանի կյանքը եւ ստեղծագործական գործունեությունը: Եվ քանի որ օրը նվիրված էր կիթառին, կիթառահար մանկավարժ Արմեն Գեւորգյանը ներկայացրեց կիթառ երաժշտական գործիքի ստեղծման, զարգացման պատմությունը, նրա համար գրված նշանակալից ստեղծագործությունները, կոմպոզիտորներին եւ կատարողներին: Ա. Գեւորգյանի խոսքը զուգակցվում էր իր իսկ շնորհալի սաների՝ Լիլիթ Մարդոյանի (թիվ 3 արվեստի դպրոց), Ալիկ Բաղրամյանի, Հովհաննես Հարությունյանի (թիվ 6 երաժշտ. դպրոց), Համլետ Շադոյանի գեղեցիկ կատարումներով: «Բոստոնի տարբեր դպրոցներից Երեւան փոխայցելության եկած ոչ միայն հայ, այլեւ օտարազգի պատանիների համար այս օրը մի նոր գույն էր, մի նոր ելեւէջ Հայաստանը ճանաչելու, ընկալելու համար», ասում է Նոր Նորք համայնքի մշակույթի տան տնօրեն Մովսես Մարգարյանը: Հանդիսության վերջում պատանի կիթառահարներին թանգարանի աշխատակիցները նվիրեցին Ալ. Սպենդիարյանի «Այ վարդ» երգի նոտաները, հույս հայտնելով, որ իրենց գեղեցիկ սրահում կրկին եւ հաճախ կհնչեն պատանի տաղանդավոր երաժիշտների կատարումները:

ԱՆԵԼԻՏԱ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Հանդիպում Գրողների միության դահլիճում

Հուլիսի 16-ին Գրողների միության դահլիճում Երեւան-Քեմբրիջ քույր-քաղաքների ասոցիացիայի նախաձեռնությամբ տեղի ունեցավ Քեմբրիջի հայազգի ուսանողների հանդիպումը հայ գրողների հետ: Ինչպես նշեց ասոցիացիայի վարչության անդամ Տրն Եդիկյանը, «սա մի հնարավորություն է երեխաներին ներկայացնելու մեր ազգի դեմքը, այն, ինչ իրենք վաղը հպարտությամբ կպատմեն իրենց երեխաներին»: Չորս տարուց ավելի ասոցիացիան իրագործում է ուսանողների փոխանակման ծրագիր, որը ֆինանսավորվում է ամերիկյան կառավարության կողմից: Սա հայ ուսանողների համար հրաշալի հնարավորություն է կատարելագործելու իրենց անգլերենի իմացությունը, ծանոթանալու ամերիկյան առօրյային, դպրոցին (քանի որ նրանք այնտեղ դպրոց էլ են գնում), իսկ ծագումով հայ ամերիկացի ուսանողները կապրեն հայ ընտանիքներում, կշրջեն Հայաստանում, միաժամանակ կմասնակցեն հայոց լեզվի դասընթացներին: Այն հարցին, թե իրենց ի՞նչը դուր չի եկել Հայաստանում, երեխաները միաբերան պատասխանեցին՝ ճանապարհները: Իսկ մնացածը սքանչելի էր՝ մարդկանց հյուրասիրությունը, Հայաստանի միրգը...

Գրողները հետաքրքրվեցին, թե երիտասարդները ինչ հայ գրողների գիտեն, ամերիկացի գրողներից ում են նախընտրում, ինչ սպասելիքներ ունեն գրականությունից: Չգիտեմ որքանով նրանց բավարարեցին պատասխանները, համենայն դեպս, չի կարելի շատ բան պահանջել մի շարք օբյեկտիվ պատճառներից ելնելով:

Ի. ՇԱՔՈՅԱՆ

ՉԵՄՊԻՈՆՆԵՐԻ ԼԻԳԱ

MTK-ն լուրջ մրցակից է

Ներկայացնում ենք «Փյունիկի» մրցակցին

Հուլիսի 23-ին Հայաստանի չեմպիոն «Փյունիկը» նորամուտը կնշի Չեմպիոնների լիգայում, որակավորման փուլում հանդիպելով Բուդապեշտի MTK ակումբին: Ստորեւ ներկայացնում ենք երեւանցիների առաջիկա մրցակցին: Նյութը պատրաստվել է Հունգարիայի ազգային օլիմպիական կոմիտեի գլխավոր քարտուղար Տոմաշ Այանի եւ MTK ֆուտբոլային ակումբի ղեկավարության աջակցությամբ: Ներկայացնում ենք նաեւ MTK-ի ֆուտբոլիստների բոլոր տվյալները:

Խաղաոճը

Թիմը խաղում է արեւելաեվրոպական ակումբներին բնորոշ ուժային, ոչ այնքան արագ ֆուտբոլ: Հիմնական դարպասապահը Գաբոր Բաբոշն է, որը անցկացված 81 խաղերում (ներառյալ 3 միջազգային) բավականին վստահ է հանդես եկել: Մի շարք խաղացողների զբաղեցրած դիրքը զուտ պայմանական է, եւ նույնիսկ պաշտպանները չեն խորշում միանալ գրոհներին: Այս առումով բավականին վտանգավոր է Էմիլ Լորինցը: Ռմբարկուն «Հոնվեդից» տեղափոխված Բելլա Իլեսն է, որն էլ, կարծում ենք, պետք է զսպվի «Փյունիկի» պաշտպանների լուրջ հսկողության տակ: Հարձակման գծում բավականին վտանգավոր է գործում Ֆերենց Օրոշը:

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

MTK ֆուտբոլային ակումբ
(Բուդապեշտ, Հունգարիա)

Հիմնադրվել է 1888 թ. նոյեմբերի 16-ին: Թարգմանաբար նշանակում է Հունգարական մարմնամարզական ակումբ:
Առաջին պաշտոնական հանդիպումը BTC-ի հետ 0-0:
Հունգարիայի չեմպիոն է 1904, 1908, 1914, 1917-25, 1929, 1936, 1937, 1951, 1953, 1958, 1987, 1997 թթ.:
Հունգարիայի առաջին գավաթակիրն է (1910 թ.): Այս մրցանակը նվաճել է նաեւ 1912-14, 1923, 1926, 1932, 1952, 1968, 1997 թթ.:
1926 թ. միացել է «Հունգարիա» ֆուտբոլային ակումբին:
1950 թ. վերանվանվել է Տեքստիլագործների մարզական ակումբ:
1951-ին Բուդապեշտի կայազորի մարզական ակումբ:
1953-ին Բուդապեշտի կարմիր դրոշակակիր մարզական ակումբ:
1975-ին MTK-VM մարզական ակումբ:
1995-ին MTK ֆուտբոլային ակումբ:
Չեմպիոնների գավաթի խաղարկությանը մասնակցել է 1955, 1958 եւ 1987 թթ.
Գավաթակիրների գավաթին 1964, 1969, 1976, 1977 թթ.
ՈՒԵՖԱ-ի գավաթին 1961, 1962, 1978, 1989, 1990, 1993 թթ.
Ինտերտոտոյի մրցաշարին 1985, 1986, 1988, 1990 թթ.:
Գույները՝ կապույտ-սպիտակ:

MTK-ի ֆուտբոլիստների տվյալները

Անուն	Ծննդյան թիվ	Ազգություն	Խաղադիրքը	Հասակը եւ քաշը (սմ/կգ)	Նախկին ակումբը	Խ/Գ ներքին մրցումներում	Խ/Գ միջազգ. ասպարեզ.
Գաբոր Բաբոշ	1974.10.24	հունգարացի	դարպասապ.	196 / 91	«Սոփրոն»	78/-	3/-
Բալաժ Ռաբոշկի	1978.01.09	հունգարացի	դարպասապ.	190 / 85	BVSC	1/-	-/-
Աթիլա Կուտոր	1970.05.29	հունգարացի	պաշտպան	190 / 84	«Գիոսկիոր» «Վիդեոտոն» «Ռաբա-ԷՏՕ»	207/15	10/-
Էմիլ Լորինց	1965.09.29	հունգարացի	պաշտպան	187 / 84	«Էպիտոկ» «Մոլենբեկ»	150/17	35/3
Զոլթան Մոլնար	1973.11.04	հունգարացի	պաշտպան	170 / 65	ՈՒՏԵ, ԲՎՍՑ	103/2	-/-
Տամաշ Շեկերես	1972.09.18	հունգարացի	պաշտպան	181 / 77	ՖՏՍ	132/13	2/-
Տամաշ Շամոշի	1974.11.27	հունգարացի	պաշտպան	179 / 78	«Հոնվեդ» «Բուդաֆոկ» ՏՎԵ	33/-	-/-
Գաբոր Կորոլովսկի	1979.07.11	հունգարացի	պաշտպան	182 / 76	ՖՏՍ	-/-	-/-
Կրիստիան Տիմար	1979.10.04	հունգարացի	պաշտպան	182 / 77	ՖՏՍ	-/-	-/-
Լասլո Ֆարկաշագի	1968.01.27	հունգարացի	կիսապաշտպ.	184 / 78	ԲՎՍՑ «Բոհում» Կիշպեշտ-Հոնվեդ»	110/24	4/-
Տամաշ Զիմերման	1973.01.21	հունգարացի	կիսապաշտպ.	181 / 74	«Վիդեոտոն»	97/7	-/-
Բելլա Իլես	1968.04.27	հունգարացի	կիսապաշտպ.	182 / 78	«Սարվարի» «Կինիժի» «Հալադաս» «Կիշպեշտ» «Հոնվեդ»	270/95	30/4
Գաբոր Հալմաի	1972.01.07	հունգարացի	կիսապաշտպ.	189 / 74	«Վիդեոտոն» «Կիշպեշտ-Հոնվեդ» «Եկերեն»	123/15	27/3
Գաբոր Էգրեսի	1974.02.11	հունգարացի	կիսապաշտպ.	185 / 75	ՈՒՏԵ, ԲՎՍՑ	100/24	6/-
Շաբա Մադար	1974.10.08	հունգարացի	կիսապաշտպ.	168 / 58	ԴՎՍՑ	129/16	3/-
Յանոշ Տալապա	1966.02.02	հունգարացի	կիսապաշտպ.	182 / 73	-	237/16	-/-
Աթիլա Ֆարկաս	1978.10.05	հունգարացի	կիսապաշտպ.	187 / 78	-	-/-	-/-
Իվան Բալաշկո	1979.09.14	հունգարացի	կիսապաշտպ.	186 / 75	«Կիշպեշտ» «Հոնվեդ»	-/-	-/-
Աթիլա Շաբադոս	1973.08.07	հարավսլավ.	հարձակվող	179 / 75	«Վոյվոդինա» «Բեկեշչաբա»	66/14	-/-
Ակոս Բարվա	1979.10.02	հունգարացի	հարձակվող	179 / 75	«Դիոսգիոր»	-/-	-/-
Ֆերենց Օրոշ	1969.10.11	հունգարացի	հարձակվող	183 / 77	«Դորոգ» «Վացի Իզզո» «Վաց Սամսունգ» «Կիշպեշտ-Հոնվեդ» ԲՎՍՑ	154/66	13/3
Կրիստիան Կենեսեի	1977.01.07	հունգարացի	հարձակվող	176 / 72	-	70/27	-/-
Շանդոր Պրեխինգեր	1973.12.11	հունգարացի	հարձակվող	186 / 78	ՁՏԵ	78/29	-/-

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հայ մարզուհիները սկսեցին հաղթանակով

Մալթայից հեռուստալրագրող Վարդան Թադեւոսյանը հեռախոսով տեղեկացրեց, որ բասկետբոլի միջազգային ֆեդերացիային նոր անդամագրված եվրոպական երկրների գավաթի առաջին խաղարկությունում Հայաստանի հավաքականի աղջիկները մեկնարկային խաղում 50-37 հաշվով պարտության մատնեցին տանտիրուհիներին: Երեկ Հայաստանի բասկետբոլիստուհիները հանդիպեցին Ջիբրալթարի հավաքականին: Վերջինս մեկնարկային խաղում զիջել էր իռլանդուհիներին, հայտնեցին սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից:

Ռուբեն Գեւորգյանը՝ հեծանվային սպորտի ֆեդերացիայի նոր նախագահ

Երեկ տեղի ունեցավ հեծանվային սպորտի հանրապետական ֆեդերացիայի հաշվետու ընտրական համաժողով, որը վարում էր մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության սպորտվարչության պետ Արթուր Գեւորգյանը: 1992-97 թթ. կատարած աշխատանքների մասին զեկուցեց ֆեդերացիայի փոխնախագահ Հովհաննես Հովհաննիսյանը: Մարզաձեւի հանրապետական ֆեդերացիայի նոր նախագահ ընտրվեց Դավիթաշենի համայնքապետ, նախկին հեծանվորդ, սպորտի վարպետ, «Սասնա ծռեր» ջոկատի հրամանատար Ռուբեն Գեւորգյանը: Նոր փոխնախագահ ընտրվեց Սուրեն Դուկասյանը: Ֆեդերացիայի պատվավոր նախագահ ընտրվեց ավստրալաբնակ Արա Բեքիրյանը, որը վերջին շրջանում աջակցում է հեծանվավազքի Հայաստանի հավաքականին: Միաժամանակ ֆեդերացիայի կազմում ընտրվեցին Կանադայում, Ամերիկայում եւ Ռուսաստանում բնակվող նախկին հեծանվորդ մեր հայրենակիցները: Այս մասին տեղեկացանք սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից:

ՀՈՒՆԱՀՌՈՄԵԱԿԱՆ ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Միայն մեկ բրոնզե մեդալ

Սլովենիայի Մարիբոր քաղաքում ավարտվեց հունա-հռոմեական ոճի ըմբշամարտի աշխարհի դեռահասների առաջնությունը, որին մասնակցեցին 45 երկրների պատվիրակները: Հայաստանը ներկայացնում էր մեկ ըմբիշ՝ 16-ամյա էջմիածինցի Ռոբերտ Պետրոսյանը (76 կգ, «Հայաստան» ՄՄ), որն էլ նվաճեց բրոնզե մեդալ: Հայ ըմբիշը (մարզիչներ՝ Սամվել Հարությունյան, Լեւոն Շաղոյան) 3-4 տեղերի համար գոտեմարտում 6-5 հաշվով հաղթեց ռուսաստանցի Բուլաթ Աբդուլաեւին: Ի դեպ, մրցաշարին զուգահեռ անցկացվեց մրցավարների սեմինար խորհրդակցություն, որի ընթացքում Հայաստանի դեռահասների հավաքականի ավագ մարզիչ Սամվել Հարությունյանը հաջող քննություն հանձնեց միջազգային բարձրագույն կարգի մրցավարի կոչում ստանալու համար եւ այժմ սպասում է պաշտոնական հաստատմանը:

Փոխնախարարն ընդունեց պատանի բռնցքամարտիկներին

Սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից հայտնեցին, որ հուլիսի 16-ին մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի փոխնախարար Իշխան Զաքարյանը հանդիպեց օրերս Մակեդոնիայի Վիտոլա քաղաքում բռնցքամարտի Եվրոպայի պատանեկան առաջնությանը մասնակցած Հայաստանի հավաքականի անդամներին: Հավաքականի ավագ մարզիչ Ֆելյա Ալեքսանյանը հանգամանորեն ներկայացրեց պատանի մարզիկներին եւ նրանց ելույթները: Նա նշեց նաեւ, որ անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծվելու դեպքում նրանցից շատերը կարող են դառնալ բարձրակարգ մարզիկներ: Ըստ Ֆելյա Ալեքսանյանի, թիմային պայքարում 28 երկրների միջեւ 7-րդ տեղն այնքան էլ վատ արդյունք չէ: Իր հերթին փոխնախարարը շնորհավորեց չեմպիոն դարձած գյումրեցի Բագրատ Օհանյանին եւ նշեց, որ առաջիկայում կաշխատի լուծել մարզաձեւի առջեւ ծառացած խնդիրները: Նա նշեց նաեւ, որ պատանի չեմպիոնները ապագայի օլիմպիական հերթափոխն են: Այնուհետեւ ելույթ ունեցավ սպորտվարչության բռնցքամարտի պետ, մարզիչ Լեւոն Հովհաննիսյանը, որը հույս հայտնեց, որ առաջիկայում բռնցքամարտի Հայաստանի թիմը կրկին լուրջ մրցակցության մեջ կմտնի ուժեղագույն մրցակիցների հետ եւ կարող է բավականին լավ արդյունքների հասնել: Հանդիպմանը ներկա էր նաեւ սպորտվարչության պետ Արթուր Գեւորգյանը:

Հանրապետականի առավելությամբ

Ավարտվեցին ֆուտբոլի երեւան քաղաքի պատանեկան ակումբային առաջնության (1982-1983-84 թթ.) առաջին շրջանի խաղերը, որոնց այս անգամ մասնակցեցին յոթ մարզադպրոցների 21 թիմեր: Այս մրցումները յուրատեսակ ստուգատես-մրցույթ են, որտեղ ի մի են բերվում մարզադպրոցների մեկ տարվա կատարած ուսումնամարզական աշխատանքները, ի հայտ գալիս թերությունները, կատարած դրական տեղաշարժերը, մարզիչների որակավորումը եւ ամենակարեւորը՝ որոշվում են հեռանկարային խաղացողները, որոնք դառնում են հավաքականի թեկնածուներ: Պատահական չէ, որ վարպետների երեւանյան թիմերում այժմ խաղացողներից բոլորը այստեղ են թրծվել: Ինչպես եւ նախատեսվում էր, 1-ին շրջանը ավարտվեց ֆուտբոլի հանրապետական դպրոցի 1-ին թիմերի բացարձակ առավելությամբ (տնօրեն՝ Հ. Սիրեկանյան, մարզիչներ՝ Հ. Անդրեասյան, Բ. Ղազոյան, Հ. Ստեփանյան, Ս. Գալստյան), որոնք բոլոր երեք տարիքային խմբերում գրավեցին 1-ին տեղերը: 2-րդ տեղում են երեւանի քաղաքապետարանի ֆուտբոլի դպրոցի թիմերը (տնօրեն՝ Վ. Խաչատրյան), որոնք նույնպես բոլոր խմբերում գրավեցին 2-րդ տեղերը:

3-րդ տեղը հավասար միավորներով գրավեցին «ՀՖդպրոց-2» եւ Էրեբունու շրջանի թիմերը: Հարկ է նշել, որ այս անգամ մրցաշրջանն անցավ բավական լարված ու սուր պայքարում, որտեղ թիմերը միմյանց զիջում էին փոքր առավելությամբ: Առանձնապես հաճելի է, որ այս անգամ բացարձակ թույլ թիմեր չկային (բացառությամբ Արաբկիրի թիմի) եւ թերեւս կարելի է նշել Շենգավիթի թույլ արդյունքները: Պետք է նշել նաեւ լավագույն մրցավարների սպասարկումը այն էր 3 մրցավարներով, որը, ինչ խոսք, դրական էր (գլխավոր մրցավար՝ Վ. Խաչատրյան): Այժմ մրցաշրջանում դադար է, իսկ 2-րդ շրջանը սկսվում է սեպտեմբերին: Այժմ ներկայացվում ենք 1-ին շրջանի արդյունքները, որտեղ ակումբային հաշվարկը որոշվում է թիմերի գրաված տեղերի նվազագույն գումարով:

Գրաված տեղերը

Թիմերը	1982	1983	1984	մ	տ
1. ՀՖդպրոց-1	1	1	1	3	1
2. ԵՖդպրոց	2	2	2	6	2
3. ՀՖդպրոց-2	4	4	4	12	3
4. Էրեբունի	6	3	3	12	4
5. Շենգավիթ	3	7	6	16	5
6. Նաիրի	5	6	5	16	6
7. Արաբկիր	7	5	7	19	7

Հ. ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ,
ՀՀ վաստակավոր մարզիչ

Ծրագրերի ներկայացման հրավեր
Անկախ տպագիր լրատվամիջոցներին շնորհների (գրանտ) տրամադրման մրցույթ
«Եվրասիա» հիմնադրամի Երեւանի գրասենյակ

«Եվրասիա» հիմնադրամի երեւանյան գրասենյակը անկախ տպագիր լրատվամիջոցների զարգացման ասպարեզում հայտարարում է շնորհների տրամադրման բաց մրցույթ: Մրցույթին կարող են մասնակցել ՀՀ տարածքում լույս տեսնող թերթերը, հասարակական կազմակերպությունները, ակադեմիական ինստիտուտները եւ այլ իրավաբանական անձինք: Երբ մրցույթի մասնակիցը թերթ է, ապա այն պետք է բավարարի որոշակի պահանջների: Ծրագրերը պետք է ընդգրկեն ստորեւ ներկայացված բնագավառներից առնվազն մեկը:

- Մեկ կամ միաժամանակ մի քանի թերթերի աշխատակազմերի վերապատրաստման ծրագրեր
- Թերթերի ֆինանսական անկախությունը խթանող նորարարական մոտեցումներ
- Թերթերի իրացման եւ թղթի ձեռքբերման այլընտրանքային համակարգեր
- Նոր խորագրեր եւ տեղեկատվության տարածում:

Ներկայացվող հայտերը պետք է պատունակեն «Եվրասիա» հիմնադրամի կողմից տրամադրվող «Դիմումների փաթեթ» փաստաթղթում նախանշված անհրաժեշտ ողջ տեղեկատվությունը:
Ծրագրերի նախապատրաստմանն աջակցելու նպատակով հիմնադրամը սահմանափակ ուղղորդիչ խորհուրդներ կարող է տալ մրցույթի մասնակիցներին:

Հիմնադրամի կողմից խրախուսվում է բոլոր շահագրգիռ կազմակերպությունների մասնակցությունը առաջարկվող սեմինարներին եւ խորհրդատվություններ հայտերը գրելու վերաբերյալ:
Մրցույթի ժամանակացույցը հետեւյալն է.

15 հուլիսի 1997 թ.	Մրցույթի հայտարարություն
23 հուլիսի 1997 թ.	Սեմինարների սկիզբ
29 օգոստոսի 1997 թ.	Ծրագրերի ընդունման ժամկետի ավարտ
19 սեպտեմբերի 1997 թ.	Մրցույթի արդյունքների հայտարարում

Ներկայացվող հայտերի փաստաթղթերի լրիվ փաթեթը եւ լրացուցիչ տեղեկությունները կարելի է ստանալ հետեւյալ հասցեով.

Երեւանում. Իսահակյան փողոց 22, բնակարան 11,
հեռ. 52 24 95, 58 55 98, 56 16 26
Էլ-փոստ՝ armenia @ eurasia.arminco.com
Գյումրիում. Ախուրյան նրբանցք 82ա (26 կոմիսարների փողոց)
հեռ. (269) 3 59 49

Ծրագրերի ներկայացման հրավեր
Տնտեսագիտական կրթության բնագավառում շնորհների (գրանտ) տրամադրման մրցույթ
«Եվրասիա» հիմնադրամի Երեւանի գրասենյակ

«Եվրասիա» հիմնադրամի երեւանյան գրասենյակը տնտեսագիտական կրթության բնագավառում շնորհների տրամադրման նպատակով հայտարարում է մրցույթ եւ ՀՀ տարածքում գործող բոլոր բարձրագույն ուսումնական հաստատություններին (ինչպես պետական, այնպես էլ մասնավոր) եւ ասպիրանտուրա ունեցող տնտեսագիտական գիտահետազոտական ինստիտուտներին առաջարկում է ներկայացնել համապատասխան ծրագրեր: Ծրագիրը կարող է առնչվել հետեւյալ ոլորտներից մեկին կամ մի քանիսին.

- Ուսումնական նյութերի եւ դասընթացի կատարելագործում
- Գրադարանների համալրում եւ ինֆորմացիոն միջոցներից օգտվելու հնարավորություն
- Դասախոսական կազմի վերապատրաստում եւ աշխատակազմի ուսակավորման բարձրացում:

Ներկայացվող հայտերը պետք է պատունակեն «Եվրասիա» հիմնադրամի կողմից տրամադրվող «Դիմումների փաթեթ» փաստաթղթում նախանշված անհրաժեշտ ողջ տեղեկատվությունը:
Ծրագրերի նախապատրաստմանն աջակցելու նպատակով՝ հիմնադրամը սահմանափակ ուղղորդիչ խորհուրդներ կարող է տալ մրցույթի մասնակիցներին:
Հիմնադրամի կողմից խրախուսվում է բոլոր շահագրգիռ կազմակերպությունների մասնակցությունը առաջարկվող սեմինարներին եւ խորհրդատվություններ հայտերը գրելու վերաբերյալ:
Մրցույթի ժամանակացույցը հետեւյալն է.

15 հուլիսի 1997 թ.	Մրցույթի հայտարարություն
23 հուլիսի 1997 թ.	Սեմինարների սկիզբ
29 օգոստոսի 1997 թ.	Ծրագրերի ընդունման ժամկետի ավարտ
19 սեպտեմբերի 1997 թ.	Մրցույթի արդյունքների հայտարարում

Ներկայացվող հայտերի փաստաթղթերի լրիվ փաթեթը եւ լրացուցիչ տեղեկությունները կարելի է ստանալ հետեւյալ հասցեով.

Երեւանում. Իսահակյան փողոց 22, բնակարան 11,
հեռ. 52 24 95, 58 55 98, 56 16 26
Էլ-փոստ՝ armenia @ eurasia.arminco.com
Գյումրիում. Ախուրյան նրբանցք 82ա (26 կոմիսարների փողոց)
հեռ. (269) 3 59 49

Robin Generators RGX3500

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ:

☎ 529353

հանախակ.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կվտ	2.5 կվտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կվտ	3.0 կվտ	6.1 ժ	

Հայտարարություն

Ս. թ. հուլիսի 17-24-ը ՀՀ ԱՆ դերինատոլոգիայի, մանկաբարձության եւ գինեկոլոգիայի կենտրոնում աշխատելու են ֆրանսիացի մասնագետներ, որոնք կկատարեն լապարասկոպիկ միջամտություններ անդստության դեպքում:
Ցանկացողները դիմեն Աջափնյակ, Մարգարյան 6, հանրապետական ծննդատուն, հեռ. 34-18-83

Լրացուցիչ դրամ վաստակելու հնարավորություն:
Ռուսերենի իմացությունը պարտադիր է:
Հեռ. 58-40-61
Զանգահարել ժամը 9-12

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ» ՏԵՂԵԿԱԳՐԵՐԻ
1997 Թ. №1 ԹՈՂԱՐԿՈՒՄԸ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ ԿԱՐԵԼԻ Է ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼ ԿՐՊԱԿՆԵՐԻՑ ԿԱՄ «ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻՑ

✉ Փավստոս Բուզանդի 1/3, 1-ին հարկ
☎ 58-13-51, 58-91-67

ԱՐԱԳ ՆԻՀԱՐՈՒՄ
Ձեր քաշը կլինի այնքան, ինչքան որ Դուք եք ցանկանում:
Խորհրդակցություն փորձառու մասնագետի հետ:
Հեռ. 58-40-61
Զանգահարել ժամը
9-12, 20-22

Աշխատանք կամ լրացուցիչ դրամ:
Հեռ. 22-04-90, ժամը՝ 9-12

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
Առանձնատուն, 80 քառ. մ ընդհ.-ակ-տոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Ձվարքոոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Սոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:
Զանգահարել՝ 27 22 57 ժամը՝ 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):
Հեռախոս՝ 22-42-68

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, Փ. Բյուզանդի 1, բն. 12 (վերնիսաժի հարեւանությամբ):
Հեռախոս՝ 52-67-23

«ԱՅԱՔՍ» ՖԻՐՄԱՆ
ՁԵԶ ՀԱՄԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է
ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐՈՎ ՀԱՐՈՒՍՏ
ՏՈՒՐԻՍՏԱԿԱՆ ՈՒՂԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ
ԾՈՎԱՓՆՅԱ ՀԱՆԳԻՍՏ
ՀՐԱՇԱԼԻ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆ ԾՈՎԱՓ
ԲԱՐՁՐԱԿԱՐԳ ՀՅՈՒՐԱՆՈՑՆԵՐ ԲՈԼՈՐ
ՀԱՐՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ
ՇԱՀԱՎԵՏ ԱՌԵՎՏՈՒՐ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՀԱՐՈՒՍՏ
ՇՈՒԿԱՅՈՒՄ

ԲԵՅՐՈՒԹ
ԼԱՌՆԱԿԱ (ԿԻՊՐՈՍ)
ԼԱԹԱՔԻԱ (ՍԻՐԻԱ)

«ԱՅԱՔՍ» ՖԻՐՄԱՆ ՑԱՆԿԱՆՈՒՄ Է
ՀԱՃԵԼԻ ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՎ ԱԿՏԻՎ ՀԱՆԳԻՍՏ

ԵՐԵՎԱՆ
ՊՈՒՇԿԻՆԻ 43/ա
ՀԵՌ. 538845

ՀԱՅԻՆՏՈՒՐ

«Հայինտուր» պետական ձեռնարկությունը (նախկին «Ինտուրիստ») կազմակերպում է Ձեզ համար 14-օրյա հանգիստ **Անթալիայում Միջերկրական ծովի** ափին:
Ուղիղ չարտերային չվերթ Երեւան-Անթալիա-Երեւան:
Առաջարկում ենք 3,4,5 աստղանի, ծովափին մոտ գտնվող հարմարավետ հյուրանոցներ՝ օրը երկու անգամ սնունդով:
Ցանկացողները կարող են տեղավորվել «Կախարդական կղզի»-հյուրանոցային համալիրում, որը Ձեզ սպասում է իրոք հեքիաթային հանգիստ: Ձեր տրամադրության տակ կլինեն 5 ռեստորան, բազմաթիվ բարեր, դիսկոտեկներ, սաունա, թուրքական բաղնիք, մարզական համալիրներ, լողավազաններ:
Վճարելով ուղեգրի արժեքը, դուք կօգտվեք վերը նշված ծառայություններից անվճար եւ առանց սահմանափակումների՝ ուտելիք եւ զանազան խմիչքներ՝ վիսկի, ջին, գինի, զաքեջուր եւ այլն:
Շտապեք օգտվել Ձեզ ընձեռված առիթից, քանի որ դիմորդների քանակը սահմանափակ է:
Սպասում ենք Ձեզ.
Մեր հասցեն՝ ք.Երեւան 375010
Փավստոս Բյուզանդի թիվ 1
հեռ. 56-40-62, 58-22-82, 58-11-23

ADANA
COMMERCIAL BANK

★ Ընդամենը 1% -ով կատարում ենք փոխանցումներ Մոսկվայից և Սանկտ-Պետերբուրգից 1 օրվա ընթացքում, իսկ աշխարհի այլ երկրներից 3 օրվա ընթացքում անհատ և իրավաբանական անձանց համար:
★ Ամենաշահավետ պայմաններով տարածում ենք Master Card Euro Card և սպասարկում ենք Master Card/ Euro Card, Visa, Diners Club, JCB:
★ Ընդունում ենք ավանդներ հետեւյալ տոկոսադրույքներով՝

ԺԱՄԿԵՏ / ՏԱՐԱԴՐԱՄ	1 ԱՄԻՍ	2 ԱՄԻՍ	3 ԱՄԻՍ	6 ԱՄԻՍ	9 ԱՄԻՍ	12 ԱՄԻՍ
USD DEM FRF	2.5%	5.0%	9.0%	18.0%	27.0%	36.0%
AMD RUR	3.0%	6.0%	10.0%	20.0%	30.0%	40.0%

Նվազագույն գումարը չի սահմանափակվում:
★ Կատարում ենք բանկային ցանկացած գործառնություն:

Դիմեցեք ԱԴԱՆԱ ԲԱՆԿ
Երևան, Նալբանդյան 5, հեռ. 58-38-64, 58-59-80

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով՝ 589167, 581351:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 621. Տպաքանակը 3000. Ստորագրված է տպագրության՝ 16. 07. 1997. Գինը՝ 100 դրամ